

DE BONGARD

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKUNDEVERENIGING
“DE BONGARD”
SIMPELVELD – BOCHOLTZ

JAARGANG 22

NUMMER 4

December 2010

COLOFON

Eindredactie en
vormgeving:

O.A. Reitz

Adres voor kopij en
reacties:

Postbus 21009
6369 ZG Simpelveld

ISSN 1383 – 9896

E-Mail:
debongard@hotmail.com

**SLUITINGSDATUM
KOPIJ VOLGENDE
PERIODIEK:
01 maart 2011**

INHOUDSOPGAVE

<u>Thema</u>	<u>Auteur</u>	<u>Pag.</u>
Inhoudsopgave	-	195
Voorwoord	A. Hamers	196
Geneeskunde rond 1600. (deel 1)	J. van der Werf	198
Het verhaal van een jongen uit Simpelveld	H. Schluper	202
Detector morgen 6 november 2010	P. Hamers	210
Gepromoveerde (oud) Bocholtz- en (oud) Simpelveldenaren	M.H. Klinkers	212
De collecties bidprentjes	L. Wolters	215
Oproep van de sectie bidprentjes	B. Sluysmans	215
Ontwikkelingen rond het station Simpelveld in de 20e eeuw	M. Dreuw	216
Lezing Karel de Grote	O. Reitz	219
Karel de Grote in the picture	H. Hermans	219
Jaarprogramma 2011	W. Wierts	220
Kribkes rondwandeling Simpelveld 2010	M. Bonten	221
Kribbetour Bocholtz 2010	M. Bonten	222
“Ode” an der Heemkundeverein	T. & A. Schleck	224
Smakelijke en smaakvolle boerenmarkt	L. Wolters	226
Voor Open Monumenten Dag was het thema		
Smaak van de 19de eeuw gekozen	P. Hamers	227
Archeologische opgraving in Avantis	A. Hamers	228
Bokkenrijders believe België (22)		
Vastenavond versus Carnaval (8)	H. Hermans	230
Oproep Themanummer WO II	O. Reitz	248
Oproep Genealogie	F. Kuipers	248

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het artikel ligt bij de auteur(s).

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, via magnetische media of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Dit tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en is gratis voor leden van “De Bongard”. De kosten voor het lidmaatschap van “De Bongard” bedragen € 14,= per jaar.

Aanmelden voor een abonnement (lidmaatschap) kan op ons adres:

Secretariaat De Bongard, Postbus 21009, 6369 ZG Simpelveld of via onze website www.debongard.nl

Bankrek.: Rabobank nr. 115103406.

Voorwoord

Hallo Leden,

Zoals de vorige keer beloofd: hieronder een indruk van Open Monumenten Dag op 12 september. Naast de dames en heren waren er boeren, een handelaar en een gendarme om de orde te handhaven. Iedereen was er, behalve de zon. Helaas.

Een gedeelte van de goedgemutste bezetting tijdens OMD

Foto: Leo Franzen

Twee weken later, op 26 september, was er de rondleiding bij Overhuizen door Luc Wolters. Het bezoekersaantal was overweldigend. Het was zelfs zo druk dat sommigen afhaakten omdat het moeilijk was Luc te verstaan in deze grote groep. Voor de overblijvers was het een zeer boeiend verhaal. Luc, bedankt hiervoor.

Tijdens de najaarsledenvergadering is onze vorige voorzitter a.i. en beheerder van onze bibliotheek, Math Klinkers, tot erelid benoemd. Zelfs toen hij naar voren geroepen werd had hij nog geen vermoeden van wat hem te wachten stond. Het was een echte verassing. Math, van harte gefeliciteerd.

Door de penningmeester zijn tijdens de ledenvergadering de kosten voor het innen van de contributie ter sprake gebracht. Hieruit blijkt dat het innen van de contributie per acceptgiro veel extra kosten met zich mee brengt. Om deze kosten te drukken is voorgesteld de contributie voortaan middels machtigingen te innen. Dit is voor de vereniging gratis. Na enkele vragen van de aanwezige leden is de ledenvergadering akkoord gegaan met het voorstel de contributie te innen middels een incasso. Bij dit laatste periodiek van

Blij verast neemt Math de oorkonde in ontvangst.

het jaar ontvangt u dan ook de jaarlijkse brief van de penningmeester. Dit keer echter zonder acceptgiro maar met het verzoek de vereniging te machtigen en het ondertekende formulier bij een bestuurslid of per post terug te sturen.

Na de pauze is door ons lid Jacq. Havenith een presentatie van enkele secties georganiseerd. De secties wegkruisen, gidsen, Jesproche Jeschichte en dialect hebben zich gepresenteerd. Indien u interesse hebt in de activiteiten van een sectie, bent u natuurlijk welkom om zich hierbij aan te sluiten.

Zou Simone de sleutel van De Bongard gevonden hebben?

Op 6 november heeft Pierre Schnackers ons de kans geboden zijn velden af te struinen op zoek naar verloren stukjes geschiedenis. Samen met veel jeugd en enkele leden met metaal detectoren hebben we ons geluk beproeft. Dit heeft geresulteerd in enkele kogels, diverse munten en heel veel andere zaken. Er is zelfs een vermoeden dat Simone de sleutel van het kasteel de Bongard terug gevonden heeft. Pierre, bedankt dat we dit konden doen.

Als voorbereiding op de aanstaande excursie naar Aken heeft Ine Scholl ons op 23 november een avond bijgepraat over Karel de Grote. Naast de reeds platgetreden paden in de geschiedenisboeken heeft Ine ons nu ook andere zaken geleerd. Zo weten we nu onder andere dat Karel een linnen onderboeken droeg. Hartelijk dank Ine, voor deze amusante en soms intieme blik op het leven van onze voormalige buurman.

Tussen het moment dat ik dit schrijf en dat u dit leest heeft u ons ook nog gezien op de Sint-Kerstmarkt in Bocholtz op 5 december. Laten we hopen dat de standbemanning niet te veel hoeft te kleumen tijdens deze dag.

Met de Sint-Kerstmarkt zullen we dan het heemkundejaar afsluiten. Rest mij alleen u fijne kerstdagen en een gezond en gelukkig 2011 te wensen met veel Heemkunde plezier.

Namens het bestuur,

Armin Hamers

PS

Denkt u er aan het machtigingsformulier te ondertekenen en terug te sturen of te bezorgen bij de vereniging?

Geneeskunde rond 1600. (deel 1)

door: Jo Van der Werf

Bezig met de boeken van pastoor Dydden kom je allerlei kanten tegen van het dagelijks leven. Je gaat je dan afvragen waarom de jaarlijkse betalingen van de pacht bijna altijd in de vorm van rogge werden gedaan. Je kunt je ook voorstellen dat je boven op de Huls staat in de tijd van Dydden. Wat zag de pastoor wanneer hij naar beneden keek richting de Bongard? Hij maakte er twee tekeningen van.

Bij het lezen van de twee recepten op folio 157v van Memorieboek I kwam de vraag naar boven hoe de mensen in die tijd omgingen met ziekte en gezondheid. Wat wisten ze van de geneeskunde? Om te beginnen moeten we eerst eens naar de volksgeneeskunde kijken. Vanaf de oermensen heeft men zich bezig gehouden met geboorte, gezondheid, ziekte en dood. Altijd zocht men kruiden en andere planten om wonden en ziekten te genezen. In het oude Egypte, Griekenland, Rome, de middeleeuwse kloosters maakte men gebruik van de kruidenkunde. Daar zijn genoeg voorbeelden van bekend.

“Eksterogen: Men wreef ze in met sjalot, waste de voeten in warm water en pelde de eksterogen uit. Anderen legden de voorwas van bijen op de eksterogen. Hoofdpijn: Men nam gedurende tien minuten een voetbad van houtas, gemengd met een handvol zout en mosterd of legde een rood koolblad op het hoofd onder muts of klak. Maandstonden: Vrouwen dronken 's morgens en 's avonds een kop warme thee van de bloem van onzelvevrouwbedstro, of een borrel van het aftreksel van dezelfde bloemen welke op jenever hadden gestaan, ofwel een warm afkooksel van haver in water. Keelpijn: Op de keel een druif totdat deze zwart werd ofwel ruw varkensspek of wel pieren die men eraf deed zodra ze zwart werden ofwel een opengesneden kikvors.”

In de volksgeneeskunde overheerste lang het verband dat de mens zag tussen de uiterlijke tekenen van de planten en hun geneeskracht. Dat heet de Signatuurleer ofwel de leer van de tekens. Vaak zijn naam, vorm of uiterlijk van planten bepalend voor hun gebruik. Maretak tegen nachtmerrie, stinkende gouwe (geel sap) tegen geelzucht, longkruid tegen longziektes, venushaar tegen haaruitval, leverkruid tegen leveraandoeningen.

Ook heiligen speelden hun rol: Sint-Apollonia tegen kiespijn, omdat men haar tanden had uitgeslagen, Sint-Lucia tegen keelpijn, want ze kreeg een dolk door haar keel. Natuurlijk bleek de kennis van kruiden buitengewoon handig bij veel aandoeningen. Veel kruidenboeken zijn in de loop van de tijd samengesteld.

Signaturen

Diverse uiterlijke kenmerken worden genoemd. Zo wijzen ronde stengels op vrouwelijke eigenschappen, *dus* een verzachtende en harmoniserende werking, terwijl hoekige en vierkante stengel mannelijk zouden zijn, en *dus* goed zijn voor weerstand en stevigheid. Een holle stengel komt in deze visie overeen met de slokdarm en de luchtpijp. Nog een aantal signaturen:

Bloemkleur

- Geel: voor lever en spijsvertering
- Rood: voor bloed en hart
- Blauw: geeft verkoeling en werkt op de luchtwegen
- Paars: werkt stimulerend én kalmerend op het zenuwstelsel
- Groen: kalmerend op inwendige organen
- Wit: verzachtend en harmoniserend

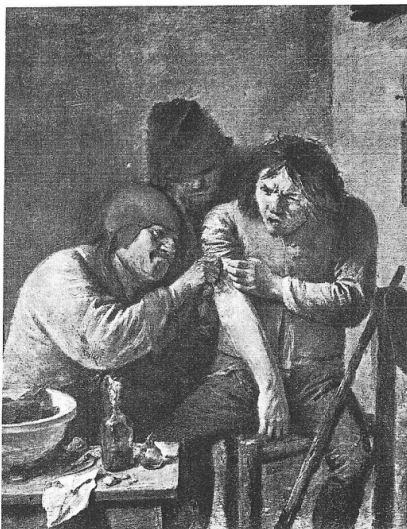
Bloeiwijze

- naar boven gericht: stimulerend voor de levenskracht
- naar beneden gericht: harmoniserend op de bovenpool
- horizontaal gericht: werken op de bloed en zuurstofcirculatie

Blad

- Kleine, fijngevormde blaadjes: werken ontkrampend
- Grote bladeren: werken samentrekkend
- Bladvorm: niervormig voor de nier; hartvormig voor het hart enz.
- Beharing: werkzaam op huid, haren en slijmvliezen

Voor serieuze zaken zoals (been)breuken, tandentrekken, wonden verzorgen, enz., maakte men al vroeg gebruik van vakmensen. In de tijd van Dydden waren dat de chirurgijns. Het waren mensen die vooral praktisch opgeleid werden. Ze hielden zich bezig met scheren en knippen, het barbierswerk, maar ook met aderlaten, kiezentrekken, wonden en zweren verzorgen, gebroken armen en benen zetten. Logisch dat ieder leger en ieder schip chirurgijns kende. De manier van opleiden van chirurgijns wisselde nogal. Een jongeman die chirurgijn wilde worden, begon zijn opleiding als hij een jaar of tien was. Meestal leerde hij het vak bij zijn vader. Hij leerde knippen en scheren. Later mocht hij de kom aanreiken bij het aderlaten, verband aangeven en helpen bij het spalken van een gebroken arm of been. Als hij volleerd was, moest hij, tenminste in een stad, een examen afleggen voor hij zelfstandig aan het werk mocht. In de dorpen gold die verplichting meestal niet. In de steden werd de opleiding tot chirurgijn serieus opgevat. Men moest lid worden van een gilde, een dure aangelegenheid.

DORPSCHIRURGIJN EN BOEREN - ADRIAEN BROUWER

“In Veere (Zeeland) bevatte de chirurgijnsproef “kennisse van de chirurgie en die der leer van de onnatuurlijke geswellen, welke zich aan der menschen lichaam verheffen, uyt wat humeuren die gesprooten zijn, voorts het ondersheids der wonden; verder aengaende open sweeren, breuken (enkele offe dwers, lankwerpige offe schubsgewijs).....”. De barbiersproef hield in: “lancetslijpen (scheermes) en aderlaten.”

Hoe het op het platteland geregeld was is vooral op tekeningen en schilderijen terug te vinden. Het een en ander is te zien op werk van Adriaen Brouwer, David Teniers en Adriaen van Ostade. Ze leefden in de 17e eeuw. Barbierswerk ging gewoon door in dezelfde ruimte, terwijl de chirurgijn bezig was met een ingreep in de bovenarm of de voet.

De Chirurgijn.

't Herteist te syn verbonden, Van doodelyke wonden.

*So eeniglit verbrooken zy,
De Meester moeder haastig by,
Op dat het wyslyck word geneesen:
Maar of de ruykeloose Ziel,
In Spies en Swaard van Sondenviel,
Daar schynd geen swaarigheid teweesen.*

In de steden werden ze streng verboden, maar op het platteland konden ze meestal hun gang gaan. Ze verkochten hun artikelen ook langs de deuren als marskramers.

Waren er dan geen artsen? Natuurlijk wel, alleen heetten ze “doctores medicinae”. Ze hadden aan een universiteit gestudeerd, bijvoorbeeld in Leuven. Zij hielden zich bezig met de “echte ziektes”, maar waren vooral gericht op de geneeskundige theorieën, die men geërfd had van de oudheid.

De grotere steden kenden stadsartsen. In teksten van pastoor Dydden komt een stadsarts uit Aken voor. Jammer alleen dat hij in officiële lijsten van Akense stadsartsen niet te vinden is. De beroemde doctores medicinae zijn verbonden aan de hoven van de hoge adel en de bisschoppen en vanzelf de koningen. Het vervelende was dat zij tegen de besmettelijke ziektes van die tijd nauwelijks verweer hadden. Dat kwam pas veel later.

Het interieur van een chirurgijn op het platteland: Een groot vertrek, waar zowel het scheren als het chirurgijnwerk plaats vond. Er waren een paar stoelen om te scheren en om de patiënten op te laten zitten tijdens de ingrepen. Op enkele planken aan de muur stonden flessen en potten met medicijnen en soms ook een doodshoofd. Vaak hing er een opgezette vis of een reptiel aan de zoldering als teken van geleerdheid. Tenslotte een tafel voor het bereiden van genees- en verbandmiddelen en enkel voetenbankjes. Soms liepen winkel en eigen woning in elkaar over. Meestal hadden ze ook een apotheek aan huis.

Natuurlijk waren er de reizende kwakzalvers en wonderdokters, de kiezentrekkers en keisnijders. Ze deden hun werk op markten en kermissen. Kennelijk konden ze daarvan leven. Er zijn tekeningen genoeg van hun activiteiten in de open lucht.

Daarover een volgende keer. Dan gaat het over de humores en temperamenten, de leer van Galenus, de sterrenbeelden, het aderlaten, piskijken en purgeren. Dan komen ook de veranderingen in de medische wetenschap van die tijd aan bod.

Bronnen:

G.A. Lindeboom, Inleiding tot de geschiedenis der geneeskunde, 1993.

D.J. B. Ringoir, Plattelandschirurgijns in de 17e en 18e eeuw, 1977.

Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins, 1962/1963. Volksgeneeskunde.htm.

doctor medicinae

Het verhaal van een jongen uit Simpelveld

Mijn naam is Hubert Sluper en mijn verhaal begint in 1957, dat is het jaar dat ik in Simpelveld arriveerde. Mijn vader kwam oorspronkelijk uit Simpelveld en was na de Tweede Wereldoorlog in Europa met het leger naar Indie gegaan om dat land te bevrijden.

Onze (luxe) woning in Bandung-Indonesie 1950.

Ik ben in 1950 dan ook in Indië geboren. In 1957 moesten wij daar weg trekken, min of meer als vluchtelingen, en kwamen we dus naar Simpelveld terug.

In het begin woonden wij in de Pater Damiaanstraat op de Rode Put, een buurt die dicht bij twee kloosters ligt. Ik herinner me nog heel goed dat we eerst veel moeite hadden met slapen omdat de trein niet ver van ons huis liep en wij niet gewend waren aan lawaai. Maar het was een heel mooie buurt voor jonge kinderen want het was in die tijd omringd met velden en weilanden en ideaal voor ons om te spelen.

Iets wat heel leuk was voor ons, was het feit dat in weekends vaak alle burens samen voetbal speelden op de straat, vaders en kinderen te samen. Ik geloof niet dat dit nu nog veel voorkomt.

De woning op de Rode Put 1958.

Echt veel herinneringen van het dorpsleven als kind heb ik natuurlijk niet, wel dat het hoogtepunt van het jaar altijd de Kermis op het dorpsplein was. Ook de Carnaval was een hoogtepunt, met de mooi versierde wagens die door de straten kwamen. Een andere gebeurtenis waren de processies die vaak door de straten werden georganiseerd en interessant waren voor ons kinderen. Waar ik nu woon gebeurt dat nooit.

De woning op de Molsberg in oude staat.

In 1968 verhuisden wij naar het huis van onze grootouders, die op de Molsberg woonden. Mijn grootvader was gestorven en mijn grootmoeder was in een bejaardenhuis getrokken. Mijn vader heeft toen het ouderlijk huis gekocht. Dit huis was lang geleden een boerderij geweest en het was heel oud. Samen met mijn broer en vader zijn we toen begonnen om het huis te moderniseren en meer plaats te maken voor een grotere familie. Er was ook een grote tuin bij waar wij altijd onze eigen aardappelen en groenten verbouwden. In de zomer werd dan altijd de overvloed aan groenten of ingeweekt of in de diepvries gedaan, zodat we iets over hadden voor de winter. Dat werk werd meestal na de school en in de weekends gedaan. We hebben in ieder geval van de oude hoeve een modernere woning kunnen maken. Mijn vader is inmiddels gestorven maar mijn moeder woont daar nog altijd.

De woning op de Molsberg na het moderniseren, wat meest aan de binnenkant is gedaan.

Het leven in een dorp had veel goede kanten want iedereen kende elkaar en je voelde je veilig, iets wat heel anders is in de huidige tijd. Maar het was minder goed als je iets verkeerd deed, want je vader kwam dat direct te weten.

De Molsberg in die tijd was een buurt waar veel boeren woonden en er waren natuurlijk veel weilanden met koeien. Ook hadden de boeren veel bomen met van allerlei fruit en wij hielpen in de zomer vaak mee met fruit plukken. Dat ging dan van één in de mand, en één in de buik. Onze familie was heel goed bevriend met een boerenfamilie die naast ons woonde. Die band was al een paar generaties oud en hun kinderen zijn op latere tijd ook weer vrienden geworden van mijn kinderen tijdens bezoeken aan Limburg.

Mijn school tijd is altijd buiten het dorp geweest. Eerst in Terwinselen op de lagere school. Die school lag dicht bij een mijn en zag je de grote steenberg al van ver af. Ook was de school omringd door velden in die tijd maar nu is het helemaal vol gebouwd met huizen en appartementen.

Later ging ik naar het Grotius College in Heerlen waar ik tot 1968 gebleven ben. Eerst ging dat met de fiets van Simpelveld naar Heerlen, later toen we wat ouder waren met de bromfiets. Als ik eerlijk ben dan mag ik erkennen dat school nooit veel belang heeft gehad voor mij, ik wilde liever werken.

Mijn familie bestond uit vader, moeder, 5 jongens en als jongste een meisje. De eerste drie kinderen zijn in Indie geboren en de laatste drie in Simpelveld. Ik was de oudste zoon en ben de enige die het land uitgetrokken is.

In 1969 kreeg ik het verlangen om naar Australië te immigreren, dit was een beetje naar aanleiding van de verhalen van een familielid die daar woonde, maar merendeels een verlangen naar avontuur en het onbekende. Na inlichtingen verkregen te hebben bij de Australische Ambassade, bleek dat Australië om mensen zat te springen en de reis helemaal door de Australische regering betaald werd. Nu kon niets mij meer terughouden.

Daar ik nog pas 18 was moest ik toestemming krijgen van mijn ouders maar gelukkig heeft dat geen problemen veroorzaakt. Mijn vader wilde zelf daar ook altijd naar toe en heeft hij mij in zijn plaats laten gaan denk ik.

Voordat de Australische regering in die tijd een persoon accepteerde, moest je eerst kunnen aantonen dat je uit een familie stamt die sinds een aantal generaties van het “blanke ras” was. In die tijd hield Australië zich aan “The White Australia Policy” en accepteerde zij geen kleurlingen.

Na veel plannen gemaakt te hebben en veel dingen georganiseerd te hebben, was het eindelijk tijd om te vertrekken. Mijn ouders hadden er voor gezorgd dat ik niets te kort zou komen in het nieuwe land en had ik twee zeekisten vol met alles wat je maar nodig kon hebben om een nieuw leven te beginnen in een vreemd land.

De reis ging met de boot en die boot zou eigenlijk vanuit Rotterdam vertrokken zijn, maar vanwege slecht weer of zoiets ging dat niet door en moest ik van uit Hoek van Holland met een kleinere boot naar Engeland oversteken. Vanaf de Engelse kust reisde ik met een trein naar Southampton. Het was vreselijk vermoeiend en ook wel een beetje beangstigend omdat het de eerste keer was dat ik alleen op zo’n grote reis ging.

Aan boord bij het feest van de Kapitein.

Toen we eindelijk vertrokken was het heel slecht weer tot aan de Canarische Eilanden en heel onplezierig op de boot. De boot was vol met mensen die naar Australië gingen om een nieuw leven te beginnen en er waren mensen uit vele landen van Europa vertegenwoordigd.

Na een korte stop in Tenerife gingen we verder met de reis rond Afrika, waar nogmaals aangemeerd werd en tenslotte verder naar Australië. De eerste haven die we aandeden in Australië was Fremantle in Western Australia, toen naar Melbourne en daarna naar Sydney wat ons eindpunt was.

Voorbeeld van een hut in het 'Hostel' waar ik 6 maanden gewoond heb.

In Sydney aangekomen werden wij met bussen naar een immigrantenopvangcentrum gebracht, wat hier een Hostel genoemd werd. Toen we daar aankwamen kreeg ik een geweldige schrik want het zag er afschuwelijk uit, wij moesten kleine kabines delen in metalen barakken die een overblijfsel waren uit de oorlog en ooit soldaten ondergebracht waren.

Er was minstens 7 cm ruimte onder de deur en al het stof en ongedierte kon zonder moeite binnen komen. Ik zei tegen mezelf dat ik binnen een week hier weg zou zijn. Ik deelde mijn kamer met een jongen uit Zwitserland. Gelukkig konden wij goed met elkaar overweg en omdat ik ook Duits spreken kon was er geen taal probleem.

Als jongen van 18 jaar wen je gauw aan situaties en in plaats van een week ben ik er 6 maanden gebleven. Er was een keuken/eetzaal waar je gratis eten kon, er werd drie keer per dag geserveerd. Als je werk had dan kreeg je bij je ontbijt ook een verpakte lunch om mee te nemen, dus het was misschien ook gemakzucht die me daar hield.

Werk heb ik direkt gekregen - de tweede dag in Australie begon ik al te werken bij een fabriek waar televisies gemaakt werden. Er was toen zo'n tekort aan werkers hier dat als je ergens een paar uur werkte en het beviel je daar niet, je werd uitbetaald voor de uren die je gewerkt had. Vervolgens ging je een paar fabrieken langs en had dezelfde dag al weer een andere baan.

Na 6 maanden bij die fabriek ben ik ergens anders gaan werken en wel bij Ford. Ik kreeg daar een baantje in een afdeling waar de auto van begin af geassembleerd werd. Na 6 maanden daar gewerkt te hebben werd ik gepromoveerd tot voorman en gaf leiding aan meer dan 100 mannen van wel 35 verschillende nationaliteiten. Dankzij het feit dat ik Engels sprak, had ik het geluk als 19 jarige dat ik de leiding had over al die mensen, die meestal dubbel zo oud waren dan ik! Bij Ford heb ik 18 jaar gewerkt en heel veel geleerd, zoals met mensen om te gaan van allerlei nationaliteiten en religies, iets wat mij heel goed geholpen heeft voor de rest van mijn leven.

Na de tijd bij Ford werd me een partnership aangeboden bij een makelaarsbureau in een voorstad van Sydney. Deze voorstad werd voornamelijk bewoond door Australiërs, Italianen en Yugoslaven in die tijd en was heel rustig, vooral in de weekends. Op zaterdag was er na 12 uur niets meer open behalve een Milkbar en een gelegenheid waar je op paardenraces wedden kon. Nu is deze voorstad een plaats waar de meeste mensen uit Vietnam stammen en de winkelstraat is zo druk dat je er haast niet lopen kan, vooral in de weekends. Eigenaardig hoe alles in een korte tijd zo veranderen kan.

Mijn makelaarskantoor in Fairfield-Sydney

Tegenwoordig ben ik eigenaar van mijn eigen makelaarskantoor, in november 2010 vieren we onze 7e verjaardag. Behalve mijzelf heb ik nog drie werknemers in dienst. Wat een verschil tussen het eerste jaar in Australië en nu!

Pas getrouwd.

Nu als 34 jaar getrouwd paar.

In 1976 ben ik getrouwd met een vrouw uit Laos, die hier als vluchteling in Australië werd opgevangen met haar hele familie. We hebben elkaar ontmoet tijdens de tijd dat ik bij Ford werkte want zij kreeg daar ook een baan. Nu zijn we al 34 jaar getrouwd en hebben twee dochters en vier kleinkinderen. Onze familie is een voorbeeld hoe Australië in elkaar zit, vader uit Nederland, moeder uit Laos, een schoonzoon van Italiaanse afkomst de ander uit Vietnam.

Alhoewel ik hier nu al meer dan 41 jaar woon, ben ik Limburg en Simpelveld nooit vergeten en zijn wij met zijn allen al vele keren op bezoek terug geweest. Het is jammer dat de reis zo lang duurt want wij zouden graag vaker terug willen komen en nu dat wij ouder worden is het reizen een groot obstakel. Gelukkig ben ik de Nederlandse taal niet vergeten dankzij de wekelijkse telefoongesprekken met mijn moeder en de dagelijkse E-mails die wij elkaar sturen. Ook het Limburgs dialect is geen probleem voor mij, sommige dingen vergeet men nooit.

Het leven in Australië is heel anders dan in Nederland, wat misschien ook komt doordat wij hier in een heel grote stad wonen, tegenovergesteld aan Simpelveld. De mensen zijn niet zo vriendelijk en je kunt 20 jaar naast iemand wonen zonder hun namen te weten. Iedereen bemoeit zich alleen met zijn eigen zaken.

De afstanden hier zijn niet te vergelijken met Nederland, van de Oostkust tot de Westkust is meer dan 4.000 km. Als je buiten de stad woont dan zou niemand het gek vinden als je een uur reed om een zakje frieten te kopen.

Een ander groot verschil met Nederland zijn de temperaturen, in de zomer komt het voor, dat wij temperaturen hebben van meer dan 45 graden en 40 graden komt heel vaak voor. De winter is voor Nederlandse begrippen niets, overdag is het meestal rond de 17 graden, maar als je hier al een poosje woont dan is 17 graden vreselijk koud.

Aan het eind van mijn verhaal is mijn conclusie, dat alhoewel Nederland een heel mooi land is om te wonen, het onmogelijk zou zijn voor mij om hier weg te gaan. Het is hier nog altijd mogelijk om iets te beginnen en iets te bereiken zonder diploma's of andere papieren en iedereen heeft dezelfde kans!

Groeten van Huub in Sydney aan iedereen in Simpelveld.

Detector morgen 6 november 2010

Bij kasteel de Bongard waren enkele stukken land van Pierre Schnackers geogst. We kregen het aanbod om hier op korte termijn een detector activiteit te plannen. Dit kunnen we helaas altijd maar op korte termijn plannen omdat we afhankelijk zijn van de toestemming van de eigenaar, het weer en onze agenda's. Mocht er iemand nu al zeggen de volgende keer wil ik ook graag meedoen. Meld je dan nu al aan, dan zullen we te zijner tijd contact opnemen.

Met de detector lopen, is binnen onze vereniging echt een kinderactiviteit geworden. De kids zijn razend enthousiast om met dat piepend ding over de akkers te lopen en die grote schat te vinden.

Nou en deze keer hadden ze prijs. Ze mochten in de stromende regen met hun schoenen door de meters “pratsch” lopen en zoeken naar hun schat. Niemand had last van de regen en gelukkig is er niemand uitgegleden. Simone had de mooiste schat. Een echt stuk oud ijzer, misschien wel de sleutel tot het kasteel. Maar er zijn ook veel munten gevonden, oud geld uit verschillende tijden: zelfs een zilveren gulden en waarschijnlijk een Romeinse munt. Een knoop, een echte oude handgemaakte ketting. Verschillende munitie: van kleine ronde kogeltjes tot echte kogelpunten uit de tweede wereld oorlog. Tja dat thema leeft wel bij de kids. Ook is er oud aluminium gevonden dat rond gebogen was. Misschien wel van dat vliegtuig wat aan de andere kant van het spoor is neergestort!!! We hebben in ieder geval een leuke morgen gehad, onze schatten schoongemaakt en was er weer genoeg gesprekstof onder het genot van een lekker bakje koffie bij ons in de keuken. We zullen onze vondsten in de Gemeentehuis vitrine leggen zodat jullie ze ook kunnen bewonderen. Huub, Hans en Jo nogmaals dank dat jullie met ons gelopen zijn en het detectoren mogelijk maken.

Text: Pascalle Hamers 045-5445482

Foto's: Pascalle Hamers / Ortwin Reitz

Samen de vondsten schoonmaken in Mama's keuken

Diverse vondsten

Gepromoveerde (oud) Bocholtz- en (oud) Simpelveldenaren

Door M.H. Klinkers

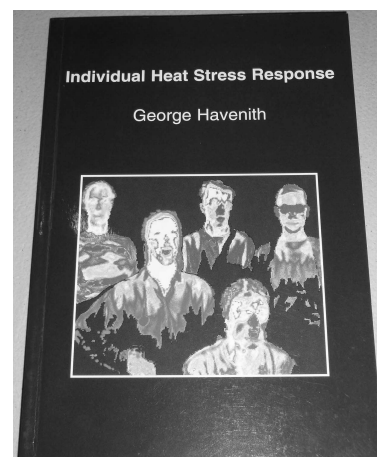
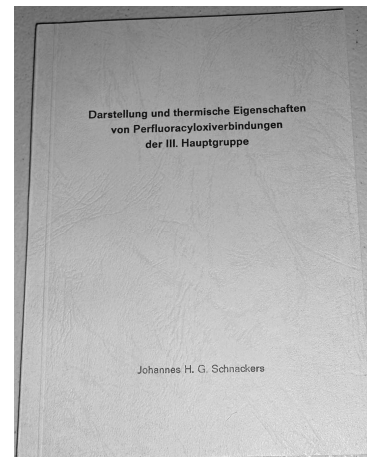
Naast een groot aantal Limburgensia en uitgebreide documentatie en verhalen over de 2^e wereldoorlog, ons destijds geschonken door ons erelid en oud-stoottroeper Jo Bemelmans, is onze bibliotheek “op de Boor” in het bezit van een twintigtal dissertaties van inwoners en oud-inwoners van Bocholtz en Simpelveld, waarop hun (na verdediging) de titel van Doctor werd verleend.

De aanzet voor deze verzameling werd toentertijd gemaakt door Hubert van Wersch, onze eerste voorzitter en erelid, die het proefschrift van zijn neef Dr. H.J. van Wersch en een vijftal proefschriften van oud-leerlingen had verzameld en in onze bibliotheek inbracht met de woorden; “Zorg dat de serie compleet komt .“

Wij pretenderen niet dat dit nu het geval is maar mocht U een naam en/of proefschrift in deze lijst missen, of opmerkingen of aanvullingen hebben, dan graag een mailtje naar <debongard@hotmail.com> ter completering.

- 1879 **Dr. J.H. Gerards** (geb.te Bocholtz) Geneeskunde, Universiteit Utrecht.
<Enige opmerkingen over de behandeling van ulcera cruris >
- 1926 **Dr.h.c. Christiaan Joseph Otten** (1852-1926)
benoemd tot doctor h.c. (Doctor Artis Musicae) door de Universiteit van Pittsburg USA.
Organist and Choirmaster at St.Paul’s Cathedral Pittsburgh. Pa.
Zie artikel “De Bongard” sept.1993 Jrg. 5 nr.3. door H. v.Wersch.
en artikel in: Jesjpoort en Jesjtivvelt deel 2, pag. 230 t/m. 234.
- 1937 **Dr.H.J. van Wersch** (*huisarts* te Heerlerbaan) (geb. 1897 Spv. overl. 1967 Hrl.)
<Scurvy as a skeletal disease>.
- 1968 **Dr. Jacques H. van Boom** (geb.1937 te Simpelveld) (overl. 2004 te Oegstgeest)
(*hoogleraar*, bio-organ.chemie Univ. Leiden)
<Isomerisaties en eliminaties door basen bij systemen met 4 en met 6 ll-electronen.>
Zie artikel “De Bongard” maart 2005 Jrg. 17 nr.1. door H.v.Wersch.
- 1969 **Dr.L.J.H.Erkens** (geboren te Bocholtz)
promotie 12 dec. 1969 te Aken.
<Ueber Amine des Benzodioxols>
- 1973 **Dr.Edmond Joseph Pierre Lommen** (geb. 1941 te Bocholtz)
(*Kinderarts te AalstWaalre*)
< Hypoxanthine-guanine phosph. Deficiency >
- 1973 **Ir. P.J.Hub Schnackers** (geb.1941 te Heerlen) (*bouwkundige*)
<Mauerwerk und seine Berechnung>.
- 1973 **Ir. Harrie H.J.Schnackers** (geb. 1944 te Heerlen) (*natuurkundige*)
<Untersuchung der Photoproduktion von Mehrfachpionreaktionen in einem Deuterium-Blasenkammerexperiment bei Photonenergien bis zu 5.5 GeV.>

- 1974 **Dr.Ir. Jef H.G. Schnackers** (geb. 1946 te Heerlen)
(*docent College Rolduc*)
<Darstellung und thermische Eigenschaften von
Perfluoracyloxiverbindungen der III. Hauptgruppe.>
- 1977 **Mgr.Dr. Hub(ert) J.G.M. Schnackers** (geb. 1946 te Heerlen)
(*Vicaris Bisdom Roermond*)
< Kirche als Sakrament und Mutter.Zur Ekklesiologie von H.de
Lubac.>
- 1978 **Dr.Ir. Gerard J.H. Schnackers** (geb. 1951 te Heerlen) (*chemicus*)
<Darstellung und Reaktionen von 4.5 Dimethyl-
brenzkatechinmethylenäthern.>
- 1986 **Dr. Ilse M.L. Jöbses** (geb. te Wittem)
<Modelling of Anaerobic Microbial Fermentations- The production of alcohols by *Zymomonas mobilis* and *Clostridium beyerinckii*.>
- 1986 **W.M. Kühtreiber** (geb. 1958 te Simpelveld)
<Character and morphogenetic significance of cell communication in the determination of the mesodermal cell line in mollusc.>
- 1991 **Dr. W(im) F.V. Vanthoor** (geb. te Spv.) (*econ.medew. bij De Ned.Bank A'dam*)
<Een oog op Hiltrop.>
- 1992 **Dr. J.J.A.M. Sauren** (geb. 1963 te Simpelveld)
< Ammonia monitor based on intermodulated CO2 laser photoacoustic Stark spectroscopy>
- 1994 **Dr. R(on) Andreas Gerard Winkens** (geb. 1959 te Heerlen)
(*verbonden aan de Universiteit te Maastricht*)
<Improving test ordering in general practice>
- 1995 **Dr. Clara L.J. Wijers** (geb. 1957 te Roermond)
(*wetenschappelijk onderzoeker aan het P.J.Meertens- Instituut afd.Volkenkunde –A'dam*)
<Prinsen en Clowns in het Limburgse Narrenrijk –Het carnaval in Simpelveld en Roermond- 1945 –
1992.>
- 1995 **Dr. (Jan) J.P.H. Hamers** (geb. 1966 te Kerkrade)
(*Hoogleraar aan de Universiteit te Maastricht*)
< Post operative pain in children>
- 1996 **Dr. Jos Herbergs** (geb. 1963 te Bocholtz)
(*Geneticus, AZM te Maastricht*)
<Trisomy for chromosome 7 in colorectal neoplasia.>
- 1996 **Dr. G(eorge) Havenith** (v.h.Emmastraat Boch.) (geb. 1956 te Heerlen)
(*Research Laboratory University at Loughborough –GB-*)
<Individual Heat Stress Response.>
- 1997 **Dr. Ralf W.M.Moison** (geb.1965 te Heerlen)
(*docent natuurkunde – scheikunde, College te Waddinxveen*)
<Neonatal chronic lung disease: pathogenesis, detection, and clinical implications.>

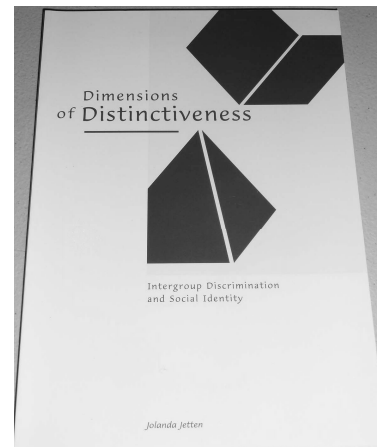

1997 **Dr. J(olanda) P.A.G. Jetten** (geb. 1970 te Simpelveld)
(*verbonden aan een Universiteit in Australië*)
<Dimensions of Distinctiveness.>

1999 **Dr.R(oger) W.L. Godschalk** (geb. 1971 te Simpelveld)
(*docent Universiteit te Maastricht*)
<Biological Markers for Exposure to Polycyclic Aromatic Hydrocarbons.(Toxicolog.)>

2000 **Dr. H(enny) M. Leerssen** (geb. 1962 te Simpelveld)
(*werkzaam bij een Amerikaans bedrijf in Maastricht, hart
apparatuur*)

<In-Vivo Observations on Stimulus-T Interval, Repolarization, and Refractoriness: Clinical Implications.>

Geen dissertatie, maar zijn LIBER AMICORUM hier toegevoegd ;
2001 **Prof. Mr. Ir. Jo(han) L.G. Henssen** (geb. 1926 te Bocholtz)
Kadaster in Perspectief – Liber Amicorum-

2001 **Dr. H(enriëtte) A.M. van den Heuvel-Janssen.** (geb. 1968 te Sittard)
(*Arts,te Urmond*)
<Non-specific abdominal complaints in general practice: Health status, clinical course and burden of illness.>

2003 **Dr.L(uuk) K.A. Dorren** (geb. 1973 te Heerlen)
(*Researcher,te Grenoble Fra.*)
<Mountain Geo ecosystems, GIS modelling of rockfall and protection forest structure.>

2004 **Dr. R(ogier) L.G. Nijhuis** (geb. 1973 te Oldenzaal)
(*Cardioloog te Rotterdam*)
< Cardiovascular Disease Prevention Strategies.>

2007 **Dr. W(illy) K. Offermans** (geb. 1970 te Simpelveld)
(*Werkzaam als onderzoeker –biochemicus- bij de RWTH te Aken*)
<Ammonia oxidation on platinum,a Density Functional Theory Study of Surface Reactivity>

2010 **Dr. M(ichel) H.C. Bleijlevens** (geb.1978 te Heerlen)
(*Als onderzoeker verbonden aan de Universiteit te Maastricht en werkzaam bij Sevagram te Heerlen*)
<”Fall prevention among older people who sustained an injurious fall: a multidisciplinary approach”>

Bronnen o.a; Album Promotorum Limburgensium 1600-1982, door M.G.M.A.Heyst.
Bibliotheek Centre Céramique Maastricht

De collecties bidprentjes

Heemkundevereniging De Bongard heeft zich van begin af aan ingespannen om bidprentjes te collectioneren. Eerste secretaris, wijlen Huub Bogman, heeft daar bijzonder veel werk van gemaakt. Hij werd de eerste voorzitter van de sectie 'Bidprentjes en rouwbrieven'. Huub Bogman heeft de vereniging een omvangrijke en tienduizenden prentjes omvattende verzameling nagelaten. Zijn echtgenote Hilde is die collectie na zijn overlijden telkens blijven beheren en behoeden. Tot heden toe. Waarvoor onze dank!

Voorts heeft Bert Sluijsmans zich eveneens al vroeg erop toegelegd om namens de heemkundevereniging een collectie bidprentjes bijeen te krijgen. De sectie, die in 1991 al via hun beider adressen bereikbaar was en dan al over dertigduizend prentjes beschikt, laat bij gelegenheid van een oproep dat jaar in De Bongard bovendien een artikel over dit onderwerp volgen. Vandaar dat er momenteel nog steeds op twee adressen een rijke verzameling bidprentjes van De Bongard te vinden is. De vereniging prijst zich gelukkig met dergelijke collectioneurs.

Luc Wolters

Oproep van de sectie bidprentjes.

Waarom worden bidprentjes verzameld?

Een verzameling bidprentjes kan voor de Heemkundevereniging van waarde zijn voor het verkrijgen van persoonlijke en familiegegevens van een overleden persoon. Maar ook andere belangstellenden kunnen uit deze gegevens putten. Zo is bij de samenstelling van de tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog en de fototentoonstelling van de Dorpsportretten van Simpelveld o.a. geput uit de verzameling bidprentjes.

De sectie Bidprentjes beschikt momenteel over ca. 25000 verschillende bidprentjes. De verzameling beperkt zich niet tot de parochies Simpelveld en Bocholtz. Voorlopig zijn er nog geen beperkingen aan het verzamelgebied gesteld. De verzameling wordt beheerd door ondergetekende: Bert Sluijsmans

OPROEP!

Heeft u nog ergens bidprentjes liggen, die voor u niet meer interessant zijn of kent u familieleden of andere mensen die bidprentjes hebben, dan is de sectie Bidprentjes een dankbare afnemer. Bij het opruimen van zolders en bij verhuizing van ouderen komen ze wel vaker te voorschijn.

U kunt de bidprentjes afgeven of in de brievenbus deponeren op het adres:

Dr. Schweitzerstraat 6, Simpelveld.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Namens de sectie Bidprentjes,
Bert Sluijsmans

Ontwikkelingen rond het station Simpelveld in de 20^e eeuw.

Door: Michel Dreuw.

In 1853 werd de spoorlijn Maastricht-Simpelveld-Aken in bedrijf gesteld. Het was de eerste grensoverschrijdende spoorlijn tussen Nederland en Duitsland. Simpelveld was het grensstation waar personen- en goederencontroles plaatsvonden. Door de komst van de trein werden Simpelveld en de omliggende Limburgse gemeenten verlost uit hun jarenlange isolement en aangesloten op de twee belangrijke steden Maastricht en Aken. Dagelijks reed bij aankomst en vertrek van de trein de diligence van het Simpelveldse station naar Heerlen en Gulpen.

Station Simpelveld in 1853.

Foto: Verz.. M.Dreuw.

Voor de aanleg van de spoorlijn in 1841 was Simpelveld een klein idyllisch dorp in het dal van de Eyserbeek. Een tiental grote boerderijen welke her en der over de uitgestrekte landerijen en bossen lagen boden de inheemse bevolking arbeid. Alleen de hoofdwegen waren verhard met grint, dat uit de omliggende groeven werd gehaald. De overige wegen bestonden uit veldwegen en weidedoorgangen. De mensen gingen te voet of met karren getrokken door paarden of vaak ook door honden met hun producten naar de markten. Vanaf Valkenhuizen was er een weg naar Simpelveld en van daar via de Irmstraat en Bulkemstraat richting Eys en Wittem.

Op een kaart uit 1900 staat de kerk in het midden van het dorp en vanaf hier waren er wegen naar Waalbroek en naar de hoger gelegen buurtschap Huls. In het Simpelveld van halverwege de 19^e eeuw lagen boerderijen zoals de Vroenhof bij de kerk, de Oude Molen, de hoeves Henneberg, Waalbroek, Sweijer en het huis en hoeve Berger in de "Gaas". Maar ook de Bulkemshof, waar burgemeester Werner Brand werd geboren. Hij zou later een groot voorvechter worden voor een station aan de spoorlijn. De aanleg van de spoorlijn bracht veel werkgelegenheid voor de inheemse bevolking. Zo moesten duizenden veldbrandstenen gebakken worden voor duikers en bruggen. Andere arbeiders zorgden voor de aanplantingen om de spoorweg te beveiligen en de taluds te verstevigen met hakhout en bomen. Voor de grote grondverplaatsingen waren voerlieden met paard en wagen en talrijke arbeiders nodig. De huidige Nieuwe Gaasstraat en de Oude Gaasstraat waren destijds verbonden door een weg van de Irmstraat naar de hoeve Oude Gaas. De spoorwegmaatschappij liet later een onderdoorgang bouwen.

*Simpelveld in 1900.
Kaart: Verz.. M.Dreuw.*

In het belang van het toenemende vervoer van treinreizigers en goederen maar vooral steenkolen werd het kleine station uit 1853 in 1908 vervangen door een nieuw station. Het nieuwe station werd gebouwd met wachtkamers en diverse dienstgebouwen en opslagruimten. Het spoor trok steeds meer mensen naar Simpelveld en er heerste een grote woningnood. In 1916 telde Simpelveld 2.968 inwoners. In 1921 werden tien woningen gebouwd voor het personeel van de spoorwegen aan de Oude Gaasstraat. De bewoners maakten gebruik van de waterpomp van de hoeve 'Gaas', want er was nog geen waterleiding en was men aangewezen op de diverse waterputten her en der in de gemeente. Aan het einde van de Oude Gaasstraat ging men verder door de 'stegel' (weidevoetpad of kerkepad) richting Bahneheide en Nijswiller. Voor de weg naar het dorp maakten de bewoners van de 'Gaas' dagelijks gebruik

van het smalle viaduct voor voetgangers en paard en wagen. Op het schilderij van Hub Sijstermans uit Valkenburg is dit tunneltje vereeuwigd.

Van de Stationstraat werd het gedeelte vanaf de Nieuwe Gaasstraat tot aan de Sint Nicolaasbergweg in 1908 bij de ingebruikname van het nieuwe station verbeterd en verbreed. De Stationsstraat richting het Oranjeplein bleef voorlopig slechts voetpad. Voor het station liep een voetpad naar de Irmstraat dat heden nog bestaat en in de volksmond "Het Vinkebergske" wordt genoemd.

*De onderdoorgang van de Oude- naar de Nieuwe Gaasstraat
Archief ZLSM.*

Het Ziekenhuisje van Simpelveld.

Reeds bij de opening van de spoorweg in 1853 moest ook rekening gehouden worden met de mogelijkheid van calamiteiten, ongelukken, reizigers die besmettelijke ziektes hadden en veetransporten die mogelijk ziekten konden overbrengen. Daarom was het een verplichting voor de betreffende gemeente van een grenshalteplaats om treinreizigers met gezondheidsproblemen op te vangen en eventueel in quarantaine te houden. Hiervoor moest een kamer in een huis beschikbaar zijn

Het gemeentebestuur liet in de nabijheid van het station een huis bouwen om aan die voorwaarden te voldoen. In de volksmond werd het pand het "Spital" of het "Ziekenhuisje" genoemd. Het pand lag aan de Gaasterweg Wijk B nr. 2 aan het voetpad richting Oranjeplein-Nijswillerweg op ongeveer 20 meter afstand van de huidige splitsing Nieuwe Gaasstraat tegenwoordig perceel Stationsstraat nr 12. In het huis woonden de voorouders van Jo Kierkels uit Klimmen, die ons deze gegevens deed toekomen. Zijn grootvader Peter Hubert Kierkels was in dienst bij de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij en was vanuit dat dienstverband van 10 januari 1913 tot 15 december 1919 als wegwerker in Simpelveld.

In de huurovereenkomst staat: Het gemeentebestuur van Simpelveld besluit te verhuren het pand aan de Gaasterweg aan Peter Hubert Kierkels, van beroep wegwerker, een huis bestaande uit drie kamers met een gedeelte tuin. Verder staat er; "Indien in het gebouw, dat tevens tot ziekenhuisje moet dienen, een of meerdere zieken moeten worden opgenomen, is de huurder verplicht, eene kamer daarvoor ter beschikking te stellen, onmiddellijk wanneer dat door het gemeentebestuur wordt gevorderd. De huurder is dan gehouden voor het onderhoud van de zieken zorg te dragen, mits daarvoor eene vergoeding van de gemeente ontvangende"

De huur werd aangegaan voor de tijd van zes jaren, aanvangende 1 januari 1913 en eindigende 31 december 1919. De maandelijkse huurprijs bedroeg zes gulden, te voldoen na afloop van iedere maand ten kantore van de gemeenteontvanger. Na Peter Hubert Kierkels hebben tot 1925 nog verschillende andere gezinnen in het betreffende pand gewoond. Bij de aanleg van de Miljoenenlijn in 1925 is het huis afgebroken en voor zover bekend heeft het ook nooit als 'Spital' gefunctioneerd.

*Station Simpelveld in 1925
Foto: Archief ZLSM*

Rond 1925 werden ten behoeve van het steenkolenvervoer van de Domaniale en de Willem Sophia het stationemplacement van Simpelveld vergroot, twee seinhuizen gebouwd en het spoorwegtracé verhoogd tot het huidige niveau. Tevens werden aan beide zijden van het station een seinhuis gebouwd. In 1936 werd de onderdoorgang naar de Gaasterweg afgesloten. Voor het dichtmaken van de tunnel werden onder andere breukstenen van de 'Sim' de Simpelveldse Steenfabriek gebruikt.

Voor 1936 ging men vanaf de Irmstraat en de Gaasterweg door de 'Stegel' en de Hartjensweg naar Bahneheide en Nijswiller. Het overige verkeer ging vanaf de Dorpstraat, Kloosterstraat en Schiffelderstraat naar de Oude Simpelvelderweg door de de St. Jozefbrug en rechts langs de spoorlijn richting Bocholtz.

*Opening Nijswillerweg en NS viaduct
24 juli 1936 Verz. M.Dreuw*

Op 24 juli 1936 werd de Provinciale weg van Simpelveld naar Nijswiller officieel door de Gouverneur van Limburg Mr. Dr. Willem van Sonsbeeck geopend. Het huidige spoorviaduct is toen ook in gebruik genomen. Vanaf dit kruispunt werd de Oude Gaasstraat verbonden door een nieuwe verharde weg. Daarmee kreeg Simpelveld een doorgaande Provinciale weg van De Locht-Heerlen naar het kruispunt Nijswiller waar deze aansloot op de Rijksweg Vaals-Maastricht.

Dit artikel kwam tot stand met medewerking van Jo Kierkels uit Klimmen en de Heemkunde Vereniging 'De Bongard' uit Simpelveld. Daarvoor mijn dank.

Lezing Karel de Grote

Op 23 November j.l. heeft onze eigen Ine Scholl een interessante lezing gehouden over het thema “Karel de Grote”. Dit keer niet over de vele veldslagen en veroveringen, maar over de herkomst en het leven van “onze” Karel zelf. Hoe dacht hij, hoe kleeedde hij zich, hoe zag zijn hof in Aken eruit.

Ine had een prachtige presentatie opgesteld en overtuigde ons met haar grote kennis omtrent dit onderwerp. Na een woord van dank door onze voorzitter verheugde ze zich op de Fleur de Lys op de fles wijn, zeer passend bij het onderwerp

Ine, het was een geweldig interessante lezing. We verheugen ons al op de excursie naar Aken komend voorjaar!

Tekst en foto's: Ortwin Reitz

Karel de Grote in the picture

Ik vond interessante documentatie in een Duits schoolboek. (Der Weg zum Reich, Deutscher Schulverlag Berlin, Wilhelm Vonolfen). Een Akenaar mag er niet aan denken, dat Karel een geboren Waal was onder het motto “Het is beter om niet geboren te worden, dan om een Waal te zijn...”

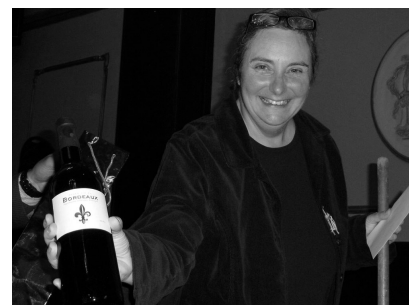
Lees en geniet:

‘In Karls ruhmvollen Taten sprach das Blut seiner germanischen Vorväter, die edlen Franken-Geschlechtern entstammen. Karl steckte sich ein hohes Ziel: er wollte ein großgermanisches Reich bilden. Karl besiegte das Brudervolk der Langobarden Aber am liebsten weilte er in Aachen, dort umgab er sich mit Gelehrten und Künstlern. Karl der Große wollte aber sein großgermanisches Reich mit einheitlichem Christenglauben schaffen. Als Germane fördere er die Muttersprache’. (...)

Maar welke *Muttersprache*? De eerlijkheid gebiedt te schrijven dat de *Pippiniden*, de voorouders van Karel de Grote, uit het Waalse Maasdal kwamen. Zijn voorvader Pippijn II wordt Pippijn van Herstal en Pippijn III wordt ook wel Pippijn van Soissons genoemd. Bij leven en welzijn waren het *Westfranken* en we mogen er gevoeglijk vanuit gaan, dat ook hun grote zoon, *Carolus Magnus* (*Karel de Grote*), in het Waalse Maasdal geboren werd. Het is niet uitgesloten dat Karel met zijn ondergeschikten Waals en met de geleerden Latijn sprak. Het zou ook kunnen dat Aken toentertijd, net als Vaals, Vijlen, Nijswiller, Wylre, Eys, Wahlwiller enz. Waalse taaleilanden waren.

Om dat allemaal te ontkennen, omdat het niet gelegen komt is de gemakkelijkste weg. De these dat Karel een Waal was, kan ook ontkend worden door aan zijn bestaan te twijfelen. Kan dat? Inderdaad, in 1994 schreef een zekere Heribert Illig een boek met de provocerende titel *‘Hat Karl der Große je gelebt?’* In zijn *‘Fictie over de Donkere Middeleeuwen’* beweert hij, dat de zevende, achtste en negende eeuw niet bestaan hebben (...)

Hans Hermans

”DE BONGARD”

Jaarprogramma 2011 (o.v.)

Postbus 21.009
6369 ZG Simpelveld

zon.	6 februari		Excursie naar Aken (gids Ine Scholl-Vlieks).
zat.	5 maart		Dialectmis in Bocholtz 18.30 uur en Simpelveld 19.00 uur.
	6, 7 en 8 maart		Carnaval.
di.	22 maart		Lezing 20 uur 2^e Wereld Oorlog (algemeen thema).
zon.	3 april	o.v.	Opening expositie Scholtissenhof thema: 2 ^e Wereldoorlog.
	2 en 3 april		Museum Weekend.
di.	12 april	o.v.	Algemene Jaarvergadering 20.uur en na de pauze film.
vr.	15 april		Dialectavond Partycentrum Oad Zumpelveld 20.00 uur.
vr.	22 april		Goede Vrijdag, wegkruisenwandeling in Bocholtz 20.00 uur.
	24 en 25 april		Pasen.
zat.	14 mei		Excursie naar Hürtgenwald.
do.	2 juni		Hemelvaartsdag.
	12 en 13 juni		Pinksteren.
zat.	25 juni		Midzomernachtwandeling 20.00 uur in Bocholtz.
	juli/augustus		Vakantie.
zon.	11 september		Open Monumentendag 2011.
di.	18 oktober		Najaars-Algemene Ledenverg. 19.30 en om 20.00 uur lezing.
zat.	19 november		Excursie naar Huize Loreto 9.30 uur.
zon.	11 december		Kerstmarkt te Simpelveld

Kribkes rondwandeling Simpelveld 2010

De Kribkes zijn gratis en van buitenaf te bezichtigen van 17 december 2010 tot 3 januari 2011. Via de plattegrond en de adressenlijst kunt u zelf uw startpunt/looprichting bepalen.

Inlichtingen:

Tel. 045 5440198 of 045 5446006 of 045 5444003, e-mail: wandelgidsen@gmail.com

- Dorpstraat 22, Antiek Het Oude Schoolhuis
- Dr. Poelsplein 4, Antiek Het Oude Schoolhuis
- Dr. Poelsplein 8A, Le Peintre, Loozen
- Dr. Poelsplein 17, Fam. Habets-Peukens
- Dr. Poelsplein 33, Hotel Restaurant Vallonné, **mogelijk rustpunt**
- Stampstraat 41A, Kapsalon Karel
- Stampstraat 30A, Fam. Stessen-Ernes
- Scheelenstraat 100-159, bewonersingang Sterflat
- Nieuwe Gaasstraat 1, Interart Interieurs
- Nieuwe Gaasstraat 2, Interart Interieurs
- Irmstraat 27, Wereldwinkel
- Irmstraat 25, Sigarenspecialzaak Janssen Hendrix
- Irmstraat 54, Gasse Slaapcomfort
- Parochiekerk Sint Remigius, geopend 1° en 2° Kerstdag van 14 tot 16 uur
- Naast Pastoriestraat 15, Parochiezaal
- Vroenhofstraat 1, Restaurant Maxime, **mogelijk rustpunt**
- Vroenhofstraat 5, Spork Installatiebedrijf
- Kloosterstraat 4, Kapsalon Leo
- Kloosterstraat 6, in 2 etalages, Meisters Dameskleding
- Kloosterstraat 22, Grooten, Woninginrichting
- Kloosterstraat 24, Gorissen, Uw Echte Warme Bakker en **Lunchroom**
- Kloosterstraat 21, Heat en Home
- Kloosterstraat 29, Ivo's Sportzaak
- Puntelstraat 34, Fam. Bonten-Habets
- Kloosterstraat 68, Kloosterkerk Loreto, geopend 26-12 t/m 30-12 van 14.30 tot 16.30uur
- Kanthuisstraat 14, Drukkerij Het Poortje
- Parkhof naast voordeuren binnenhof, Nettie Nix
- Rolduckerweg 52, Fam. Bleijlevens
- Rodeput, Kapel Sterre der Zee
- Pater Damiaanstraat 38, Kapel Huize Damiaan, geopend op werkdagen van 10 tot 17 uur
- op feestdagen van 13 tot 17 uur
- Waalbroek 46, Hoeve Waalbroek, Fam. Jorissen
- Kruinweg 3, Restaurant De Driesprong, **mogelijk rustpunt**
- Gaasstraat 12, Fam. Backbier
- Dorpstraat 2, Kapsalon De Brand's Quelle
- Dorpstraat 6, Charles van Wersch
- Dorpstraat 8, Kicken Goudsmid en Juwelier
- Dorpstraat 18B, Specialzaak Groente en Fruit Pieters

Kribkes rondwandeling Simpelveld 2010 (te bezichtigen kribkes in rood aangegeven)

Gidsencollectief "Oas heem" Simpelveld/Bocholtz
wandelgidsen@gmail.com
Tel. 045 5440198 of 045 5446006

Wij wensen u een zalig Kerstfeest

Kribbetour Bocholtz 2010

Namens het Gidsencollectief “Oos héém” nodigen wij u uit om deel te nemen aan de kribbetour 2010. Liefst 76 deelnemers hebben aan deze kribbetour hun medewerking verleend, waarvoor onze hartelijke dank! De kribbetjes zijn **vanaf 17 december 2010 tot en met 2 januari 2011** te bezichtigen. Bijgaand volgt de routebeschrijving die u kunt lopen om de verschillende kribbetjes te bewonderen. U kunt de route in een keer afleggen, maar u kunt de route ook opsplitsen en er meerdere dagen over doen. Startplaats van de kribbetour is de Jacobus de Meerdere kerk aan de Past. Neujeanstraat te Bocholtz. Denk er om: buiten de bebouwde kom is links lopen, veilig lopen. Wij wensen u veel plezier.

- 1). **Past. Neujeanstraat: kerk** (indien open), **10, 11 Café Oud Bocholtz** (kribbe binnen)
9 (’t Kado Shopje Bocholtz), **5** (Leo Franzen).
(Bij T-splitsing naar rechts is Dr. Nolensstraat).
- 2). **Dr. Nolensstraat: 16A.**
(Loop rechtdoor over spoor is Heiweg, oversteken).
- 3). **Heiweg: 1 Scholtissenhof: (Op zaterdag 18 december en zondag 19 december bieden zij u voor € 1,50 een zelfgemaakte soep of een wafel, plus een kerstattentie aan).**
(Eerste straat links is Wijngracht).
- 4). **Wijngracht: 10.**
(Weg links aanhouden is Reinert. Bij T-splitsing rechts aanhouden is Dr. Nolensstraat).
- 5). **Dr. Nolensstraat: 25** (Laval), **13** (Alles jet), **9** (Ouwe Kino: kerstraam).
(Eerste straat rechts is Herver).
- 6). **Herver: 2** (Russische beelden).
(Loop bij stoplicht rechtdoor onder brug door, is Vlengendaal).
- 7). **Vlengendaal: 17, Kruis, 40, 77, 152.**
(Blijf weg vervolgen, via Rouwkoulenweg over spoor is De Baan).
- 8). **De Baan: 52, 2** (kribbe uit Peru).
(Loop rechtdoor tot aan T-splitsing, dan links is Min. Ruysstraat en daarna meteen rechts is Overhuizerstraat).
- 9). **Overhuizerstraat: 11, 1**, (oversteken) **2 Welloord: (Op vertoon van kribberoute formulier krijgt u, in de periode van vrijdag 17 december tot en met zondag 2 januari, voor € 1,50 een Glühwein of een warme chocomel aangeboden).**
(Vanaf Welloord links aanhouden is Paumstraat).
- 10). **Paumstraat: 10, 44**, (oversteken), **37.**
(Loop terug richting Welloord, eerste straat rechts is De Slag).
- 11). **De Slag: 2.**
(Loop straat omhoog, tweede straat rechts is Hinsbrig).
- 12). **Hinsbrig: 30** (Tussen 15.00 uur en 19.00 uur kan men via garage in tuin de versiering bekijken, op Eerste en Tweede Kerstdag is dit niet mogelijk).
(Loop rechtdoor, voor naambord Schuttershof, voetpad links aanhouden is Schutterspad. Einde pad rechts aanhouden is Min. Ruysstraat).
- 13). **Min. Ruysstraat: (Oversteken) 42, 34** (voorheen Bakkerij Mertens), **22, 8** (Slagerij Vaessen).
(Keer om en houd eerste straat links aan is Gasthof, na Plus eerste straat rechts is Op de Klinkert.)
- 14). **Op de Klinkert: 52.**
(Keer om en loop terug tot aan kruispunt. Eerste straat rechts is Gasthof).
- 15). **Gasthof: 6, 14.**
(Onder aan berg links aanhouden, is Emmastraat).
- 16). **Emmastraat: 14**, (oversteken), **19, 31, 41.**
(Na bocht links aanhouden, is Hofstraat).

- 17). **Hofstraat: 15, 11** (Loop inrit op: kribbe onder poort boerderij), **6, 7, 5, 2.**
(Loop rechtdoor en steek bij bocht over is Steenberg).
- 18). **Steenberg: 10, 15.**
(Rechtdoor lopen, is Zandberg).
- 20). **Zandberg 20** (St. Gilishof: beelden kerkje Huls. Loop inrit op. Kribbe bij raam in poort.)
(Houd bij einde inrit rechts aan. Loop rechtdoor. Bij eerste bocht links aanhouden is Prickart, bij tweede bocht rechts aanhouden is Broek).
- 21). **Broek: 2, 22.**
(Keer om, bij kapelletje eerste straat rechts is Kievit. Weg blijven volgen tot aan T-splitsing. Hier rechts aanhouden is Groeneweg richting Bocholtzerheide. Tweede straat rechts is Aretsbosweg).
- 21). **Aretsbosweg: 6.**
(Twee mogelijkheden: **Lange route:** Loop rechtdoor om sportcomplex heen tot aan T-splitsing. Bij T-splitsing rechts aanhouden is Baneheiderweg. **Korte route:** Keer om. Eerste straat rechts is Groeneweg, daarna weer eerste straat rechts is Baneheiderweg.
- 22). **Baneheiderweg: 62, (Keer om), 19.**
(Eerste weg rechts is Koolhoverweg).
- 23). **Koolhoverweg: 6.**
(Keer om. Bij kruispunt rechts is Heiweg).
- 24). **Heiweg: 73, 52.**
(Eerste weg links is Kerkeveld. Daarna eerste weg rechts is Dautzenbergstraat).
- 25). **Dautzenbergstraat: 9.**
(Keer om. Eerste straat rechts is Kerkeveld. Daarna tweede straat rechts is Vincentiusstraat).
- 26). **Vincentiusstraat: 20, 5.**
(Einde weg bij T-splitsing rechts is Bethlehemstraat).
- 27). **Bethlehemstraat: om en nabij huisnr. 13.**
(Loop rechtdoor. Volg voetpad. Bij T-splitsing links aanhouden. Einde pad rechts aanhouden en onder brug door. Na brug rechts is Schoolstraat. Tweede straat links is Persoonstraat).
- 28). **Persoonstraat: 34.**
(Weg blijven volgen tot aan T-splitsing. Hier links aanhouden is Julianastraat).
- 29). **Julianastraat: 6, 4a** (Balloon Company).
(Trottoir blijven volgen. Straat wordt Prins Hendrikstraat).
- 30). **Pr. Hendrikstraat: 5.**
(Steek bij zebra straat over en houd rechts aan is Wilhelminastraat).
- 31). **Wilhelminastraat: 52** (Kribbe uit de Provence met Santonsfiguren).
(Steek straat over is Julianastraat).
- 32). **Julianastraat: 1** (Honings Vastgoed).
(Houd links aan richting centrum. Straat wordt Wilhelminastraat).
- 33). **Wilhelminastraat: 27** (Bakkerij Dreessen).
(Eerste straat rechts is Beatrixstraat).
- 34). **Beatrixstraat: 9.**
(Keer om. Eerste straat rechts is Wilhelminastraat).
- 35). **Wilhelminastraat: 20** (SNS Bank), **18** (Bloemenhuis Bocholtz), **13** ('t Fietshoes).
(Eerste straat rechts is Kerkstraat).
- 36). **Kerkstraat: 8, 13.**
(Keer om. Eerste straat rechts is Wilhelminastraat).
- 37). **Wilhelminstraat: 5** (Friture Snackpoint), **2** (Kribbe KPJ).
(Steek straat over richting friture. Eerste straat rechts is Dr. Nolensstraat).
- 38). **Dr. Nolensstraat: 4, 6.**
(Eerste weg rechts is Past. Neujeanstraat. Is einde wandeling).

“Ode” an der Heemkundeverein.

- 1a. Kinger sjpiele jeer in der drek,
me sjtaunt, doa vinge ze óch nog ummer jet.
Zoeë wie: sjting, jroeëse, klinge en dikke,
Ronge, mè óch platte vuur tse hikke.
- b. Óch jroeëse lü jrave noa reste en sjerne,
die van jans vruier zunt hingerbleëve.
Is dat doch nit e bisje nostalgie?
Nee zage ze dan, dat neumt me archelogie.
- 2a. Bij e proefwerk zate vier döks jet verkierd,
wat vier in de aardrijkskunde houwe jeliërd.
Mè de juffrouw woëd pas richtig wus,
Went vier nit wósse dat ózze leem heesjet löss.
- b. Jrónktsoate zunt vuur ós geologe ing klingiegheet,
wisse jenau woa de eëd oes besjteet.
Zage diech, woa die tsoate náu tse vinge zunt
En maache zoejaar kate, woa ze óp aajejeëve sjtunt.
- 3a. Vier vroagete woa ós eldere woare jeboare
en woa vandaan ózze opa en oma woare.
Wie lang of zie noa'n sjoeël woare jejange
en of zie noe en dan al ins jet hauwe aajevange?
- b. Genealogie hat nieks mit geneaal tse maache,
dat wuur joa vuur tse laache.
Nee, dat liert ós wie verwandsjaf en jesjlacht
ziech durch de joare ontwikkeld had.
- 4a. Mit ós eldere sjpatserete vier de veldweëg noa.
Bleve noe en dan óp ing krütsing sjtoa
um e kling jebed tse zage
en an der Christus óp 't krüts óp tse drage.

- b. Weë numt ziech noe nog de tsiet um sjtil tse blieve sjtoa ?
Dat kanne vier ós nit permieterere, 't mós wieër joa!
Zoeë kunt 't dat krütser langs der wèg zunt an 't verjoa.
Ee jeluk dat doa durch der heemkunde jet aa weëd jedoa.
- 5a. Durch der pap en de mam woeëd in der poeëzie jesjrève,
mer óch durch vrunde, nieëte en neëve.
De versjes woeëte ummer óp nuits je leëze,
Me moeët jód kiekke, want ze woare döks erbermlieg jesjrève.
- b. De sectie dialect maacht versjes an der lopende band.
Me vraagt ziech aaf of ze 't óch wal jód jesjrève hant?
Dialect is ing lestieg tse sjrievie sjproach.
Doarum maachete zie, als hulp, inge dieksiejoneer in ós moddersjproach.
- 6a. Foto's, films en brivve van vrugger die zunt interessant.
Wat e jeluk dat vier die nog hant.
Doa is nog hieël vul óp tse zieë,
van wat doe ins woar, dat kunt nit mieë.
- b. Doch vraagt me ziech döks aaf: "Woa han iech dat jedoa?
Iech zien 't zoeë nog vuur miech sjtoa."
Van der Heemkunde kan me dat nit zage,
die hant vul oesjepluust en in archieve ordentlig ópjesjlage.
- 7a. Peëd en kaar, wie vier die kante, jieët 't noe nit mieë.
Vier kriege al ummer injewikkelder masjienger tse zieë.
Kui die mit de hank jemólke woeëde,
zoeë wie e peëd vuur der plóg, dat is oes der moeëde.
- b. De sectie Techniek is jeïnteresseerd in oud jesjier.
Vinge dat, dat auds nit verlore darf joa en mit plezier
probere ze uvveral auw dinger oes tse hoale.
Doamit kome óch auw jesjiechte werm noa boave.
- 8a. Auwerwetse sjpulle sjtunt heem in inge ek.
Ze dene nit mieë, ze hant jinge tswék.
En umdat doa nüks mit weët jedoa,
mósse vier mer noa der Rd4 der mit joa.
- b. De heemkunde die wit waal jet der mit tse doeë!
Mit aodhede is die vroeë.
Vuur in hön museum sjpare zie mieë en mieë.
Dat museum küet noe waal jet jroeëser zieë.

En umdat alles zoeë endert en je-endert is,
wuur 't oane Heemkunde e jroeës jemis.
Die helt zoeë ós aodheed jód in sjtant,
woavan vier al tse vul verlore hant.

Tilla en Arnold Schleck.

Smakelijke en smaakvolle boerenmarkt

Door: Luc Wolters

Foto's: Ortwin Reitz

In Simpelveld herleefden op 12 september bij gelegenheid van Open Monumentendag oude tijden. Aanhakend bij het landelijke thema van de 'Smaak van de negentiende eeuw' werden diverse zintuigen geprikkeld om die smaak te kunnen proeven en stimuleren. Het was de smaak van Els, die bij de opening werd gedronken. Het was de smaakvolle kledingkeuze die heuse madammen, struise boerinnen, edele heren en norske boeren het plein voor de kerk

deed bevolken.

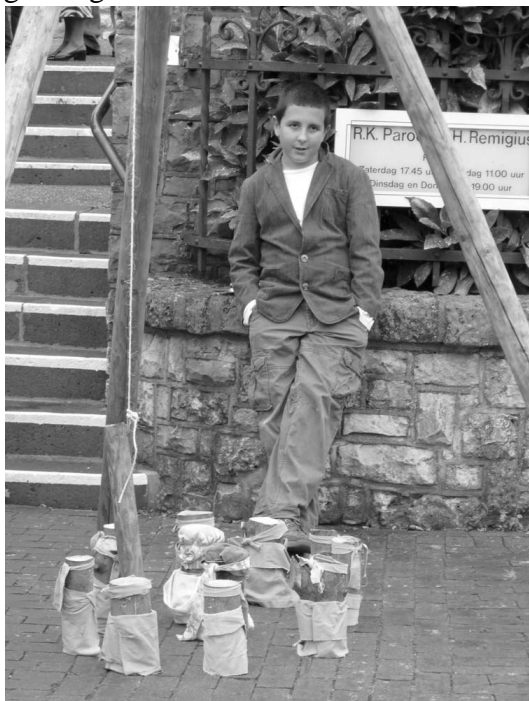
Die smaak wakkerde bovendien de honger aan naar de negentiende eeuwse architectuur. Op grond daarvan stelde de pastoor in toga zijn pastorie gastvrij open en verzorgde de gentleman-gids rondleidingen.

In de Remigiuserkerk waren de kerkschatten tentoongesteld, waarvan veel van interieur en glas-in-lood ramen naar de negentiende eeuw smaakten. De smaak beklifde voorts bij de kraampjes met ambachten, kinderspelen en boerenproducten. Terwijl het oor gevleid werd met smaakvolle hoempapa. Terwijl alle smaakpapillen geprikkeld werden, was de enige smakeloze spelbreker het weer.

Voor Open Monumenten Dag was het thema Smaak van de 19de eeuw gekozen.

Als organisatoren is dan de keus voor een boerenmarkt met *lekker proeven* en *de tijd laten herleven* snel gemaakt. Zo zijn er een aantal marskramers benaderd die ons zouden helpen deze markt gestalte te geven. Met de stroopkoker was het moeilijk omdat de Open Monumenten Dag in het oogst seizoen valt van de appelplukkers. Daarom konden we hem helaas niet voor onze markt krijgen. Pastoor Pierik en Roy Jorissen hebben het geheel geopend onder het genot van een “Drupke” en met begeleiding van de Eisenbach Musikanten. De markt werd gestalte gegeven door: de manden vlechter met zijn mooie creaties, de oude werktuigen uit Wylre, Scholtissenhof met hun eigen ingemaakte traktaties, de kerk met haar gidsen die vertelden over al haar mooi's, de pastorie werd opengesteld door meneer pastoor, de Muziek kapel en Elly Smit met haar kookboeken. Deze hebben allen samen gezorgd voor een gezellige sfeer.

Doordat iedereen in de kleding van toen liep was het net alsof men was terug geblazen in de tijd. Waardoor iedereen even kon proeven aan de 19de eeuw.

De gidsen hebben wandelingen gelopen met minimale aanwezigheid maar met volle belangstelling. De marskramer met zijn koffer heeft flink wat boeken aan de man weten te brengen. Maar zijn tweedehands horloges wilde helaas niemand.

Ook bij onze eigen stand was het druk en hebben we nog met velen een praatje kunnen maken. De kinderen hadden zich voorbereid op de spellen en stonden klaar om de anderen te vergezellen in het oud Limburgse spel en waar nodig nog wat uitleg te geven. Ze hebben een leuke middag gehad maar toen het om 16:00 weer begon met regenen was de pret er voorgoed af.

Er is toen snel ingepakt en naar onze eigen tijd gereisd. Thuis lekker bij de verwarming is men dan toch weer blij dat men anno nu leeft.

Tevens was het Gemeentehuis extra open in verband met de tentoonstelling Dorpsportretten 1975-80. Carry Gisbertz was aanwezig om zo de mensen die kwamen kijken nog wat extra uitleg te kunnen geven. Hier was ook de mogelijkheid tot aankoop van het boek. Dat hebben we geweten. Ze waren, samen met de verkoop bij de kerk, in 1 weekend uitverkocht. Dit succes hadden we niet durven dromen en we hebben zelfs tot 2 maal toe een extra bestelling moeten plaatsen. We zijn inmiddels aan de laatste vijftig bezig en dit laat ons weer zien dat heemkunde leeft onder de mensen.

Text: Pascalle Hamers
Fotos: Ortwin Reitz

Archeologische opgraving in Avantis

door Armin Hamers

Einde oktober kreeg sectie archeologie een uitnodiging om te helpen bij een opgraving in Avantis. Dr. Schaub (stadsarcheoloog van Aken) heeft deze opgraving uitgevoerd omdat er nieuwbouwplannen waren op dit perceel in Avantis.

Reeds in 1996 is door stichting RAAP een inventariserend onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeenten Heerlen en Aken in verband met de toen geplande aanleg van industrieterrein Avantis. Uit het rapport van RAAP bleek dat op enkele plekken een concentratie oppervlakte vondsten gedaan was. Het betrof vondsten die gedateerd werden in de steen- en bronstijd. Op het perceel dat bebouwd zou gaan worden bevonden zich nu net twee locaties met hoge vondst concentraties. Voldoende reden dus om aan te nemen dat onder het oppervlak nog veel meer te vinden zou moeten zijn. Dus gingen we op 25 oktober 2010 om 8.00 uur in de ochtend van start. 's Middags op 26 oktober was alles op gegraven en is het veldwerk gestopt.

In tegenstelling tot de werkwijze bij Nederlandse opgravingen, had Dr. Schaub zijn Archäologischen Arbeitskreis Aachen gemobiliseerd om de opgraving voortvarend te kunnen uitvoeren. Er waren dan ook enkele vrijwilligers gekomen om te helpen. Later op de dag begreep ik ook waarom er zoveel gemotiveerde vrijwilligers waren om monnikenwerk te verrichten: regelmatig namen de twee archeologen zich de tijd om de vrijwilligers uitleg te geven en ook zelf te laten deelnemen aan de werkzaamheden zoals graven, inmeten en tekenen. Ook was er steeds tijd om vragen te beantwoorden van de vrijwilligers.

Nadat de plekken waren gemarkeerd waar gegraven moest worden sprong Dr. Schaub als een volleerd machinist op de graafmachine en schepte de teelaarde aan de kant. Aansluitend werd de sleuf met de hand schoongemaakt en ingemeten. Ondertussen was natuurlijk iedereen aan het zoeken naar artefacten uit steen- en bronstijd. Maar helaas. Achteraf liet Dr. Schaub zich ontvallen dat hij nog nooit een akker gezien had die zo schoon was als deze. Slechts één stukje vuursteen, één scherfje en enkele andere steentjes. Wel waren overal rode en zwarte puntjes te zien in de löss: verbrande löss en houtskool.

Onder de teelaarde waren verkleuringen te zien in de löss. Dit waren overwegend strepen die van oost naar west liepen. Op één plek was een grotere vlek.

Het uitgraven van de strepen heeft verder niets opgeleverd. De eerste conclusie was dan ook dat dit zeer oude ploegsporen waren. "Zeer oud" vanwege het feit dat ze gevuld waren met een donkere

kleur löss. Ooit was dit teelaarde maar is door de eeuwen verworpen tot leem met een vergelijkbare vastheid als de omringende löss.

De grotere vlek bleek een stuk dieper en groter te zijn dan de ploeg sporen. Voorlopige conclusie hier was dat ook dit zeer oud moest zijn, vanwege het feit dat ook dit gat met donkere leem gevuld was. Verder was Dr. Schaub ervan overtuigd dat dit gat ooit door mensenhand gemaakt was. Vreemd genoeg is op de bodem ervan helemaal niets gevonden. Helemaal aan de bovenrand van dit "gat" is een scherf gevonden. Misschien dat deze scherf meer informatie kan geven over de ouderdom. Maar omdat hij helemaal boven in het gat zat is deze er misschien ook later terecht gekomen.

Dr. Schaub heeft beloofd onze vereniging een kopie van zijn rapport beschikbaar te stellen als dit gereed is.

Het verwijderen van de teelaarde

Het schoonschrapen en onderzoeken van de sleuf

Ine Scholl en Hans Schaakxs in de sleuf

Aan de rand van de sleuf hangen zakjes. Elk zakje is een mogelijke vondst.

Voordat de grote gekleurde vlek wordt uitgegraven, wordt deze eerst nauwkeurig en op schaal nagetekend. Door te tekenen kunnen zaken duidelijker worden aangegeven dan te zien is op een foto.

BOKKENRIJDERS BELIEVEN BELGIË (22)

Hans Hermans

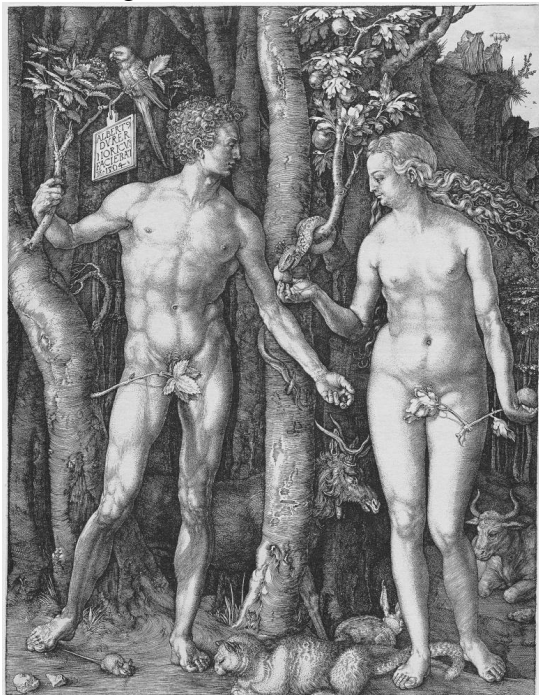
Hoofdstuk XIV Vastenavond versus Carnaval (8)

Overal ter wereld, zelfs in landen waar wij het niet vermoeden, heeft vastenavond een religieuze basis. Door politieke en/of commerciële oorzaken veranderde niet zelden het oorspronkelijke karakter, zodat we nu bij voorkeur over carnaval spreken. Vastenavond was een gedateerd vermommingfeest, maar carnaval is commerciëler en lucratiever. Op veel plaatsen wordt het vanaf 11 november tot en met Pasen gevierd. Geen wonder dat de Duitse Rijnlanders graag praten graag over hun 'Fünfte Jahreszeit'. Maar dat onderwerp zetten we even in de kast, totdat wij de dubieuze carnavalshistorie in Duitsland onder de loep nemen. Deze keer maken wij een wereldreis en bezoeken een aantal landen, die net als wij, al heel vroeg in het voorjaar de bloemetjes buiten zetten.

14.18. God was een vrouw

14.18.1. Het begin was de natuur

Faselabend heeft een moeder en carnaval een vader. De eerste was de aardbruine oermoeder, de tweede de Heer der Schepping. Als tegenwoordig sprake is van God is het altijd een man en soms vragen we ons af, waarom God geen vrouw (meer) mag zijn. Het antwoord ligt voor de hand. Het overgrote deel van de mondiale bevolking is geïndoctrineerd door de joods-christelijke voorstellingen van de ene echte God.

Adam en de uit zijn rib vervaardigde Eva als eerste mensen. Tekening door Albrecht Dürer

Theologen weten heel zeker dat deze echte God de wereld, het universum en de natuur geschapen heeft. Ofschoon God feitelijk een geslachtloos wezen is, wordt hij nooit 'Moeder', maar altijd 'Vader' genoemd.

God wordt verbeeld als baardige man. Geschilderd door Michelangelo in de Sixtijnse kapel Vaticaan

In onze gevoelswereld kan het Godsbeeld nooit van vrouwelijke geaardheid zijn. Adam was de eerste aardbewoner en Eva is slechts een product van een zijner ribben, zo kregen we geleerd. De mannelijkheid belichaamt het

potente principe van de schepping. Dat is niet verkeerd, als wij van jong af aan overtuigd zijn dat de Schepper een man is. Gerelateerd aan de ouderdom van de mensheid is deze overtuiging zeer jong. Het boek 'Genesis', dat borg staat voor de mannelijke prioriteit, is pas 5000 jaar oud, want bij de meeste oudere culturen domineert een godin, een oermoeder of moeder natuur. Door de evangelist Johannes weten wij: 'In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.' (verzen 1-5) Maar bij de natuurgodsdiensten was de Natuur het begin. Volgens oude cultuurvolken ligt de ondoorgrondelijke en onmetelijke kracht van de natuur bij de vruchtbaarheid van de vrouw. Beelden van de Natuurmoeder of Oermoeder werden gevonden in voorhistorische grotten van de Neanderthaler, van de Cromagnonmens en later ook bij de met dierenvellen bekleedde Kelten en Germanen. Elders op onze aardkloot bij de Maya's in Mexico, bij de Kretenzers in Griekenland, bij de piramidebouwers in Egypte en ga zo maar door.

14.18.2. Oermoeder

De Grote Moeder, zoals zij van Egypte tot Indië, van Klein-Azië tot Afrika vereerd werd, gold als moeder van leven en dood. De aan haar gewijde feesten waren soms bloedig, soms orgiastisch. Overal waar mensen leefden werd gevierd en in dit kader is het niet vreemd, dat de oervorm van carnaval een mondiaal fenomeen is. In die tijden waren natuur en vrouwelijkheid één: De biologie van de vrouwelijke vruchtbaarheid was voor de oermens onbegrijpelijk en beangstigend.

De Mesopotamische vruchtbaarheidsgodin Ishtar

Die mensen veronderstelden intuïtief het geheim en tevens het grootste wonder van het leven, dat iedere vrouw bij zich draagt en poogden van dit moederlijke element een afbeelding te maken. De eerste, thans bekende, afbeelding van een Oermoeder werd 30.000 jaar geleden gemaakt. In de loop der jaren werden tussen de Pyreneeën en Rusland, duizenden van dergelijke beelden gevonden. De beelden hebben gemeen dat de Oermoeder steeds corpulent en niet zelden zwanger is. Ook grote gevulde borsten ontbreken niet. Het meest beroemd is ongetwijfeld de 'Venus van Willendorf' genoemd naar de vindplaats in Oostenrijk. Bekend is ook de meer dan 20.000 jaar oude statue van de Hethitische Zonnegodin en de veel jongere Mesopotamische vruchtbaarheidsgodin Ishtar (ook Ishtar of Ištar). Zij was de godin van het seksuele genot en van de voortplanting; twee heel verschillende aspecten van de huidige christelijke ethiek, die vroeger samen konden gaan.

Venus van Willendorf

14.18.3 Orgiastische feesten

Tegenwoordig veronderstelt men dat de Oermoeder niet alleen het vermogen had om nieuw leven te baren, maar ook om bestaand leven te doden. Er werden orgiastische feesten georganiseerd om de Oermoeder gunstig te stemmen; de wintergeesten moesten verdreven en het vruchtbare voorjaar moest ingeluid worden. Hoe werden de mannelijke goden vereerd? Helemaal niet, want zij bestonden eenvoudig niet. Mannen werden immers door vrouwen gebaard en niet andersom... Ook nu nog is op sommige plaatsen het carnaval een verheerlijking van het expressionele vrouwelijke lichaam, zelfs als dat door fanatieke carnalogen ontkend wordt. Een educatief reisje naar Brazilië zou in dit geval verhelderend kunnen werken. Ongeveer 5000 jaar geleden werd aan de Oermoeder een mannelijke persoon toegevoegd. Geen mens weet waarom er aan het oeroude matriarchaat een einde kwam, het is zeer onwaarschijnlijk dat de religie toen een rol speelde. Eventueel mogen we

veronderstellen, dat stamhoofden en/of koningen, die zich zelf als goden beschouwden, een konterfeitsel lieten maken. Hun hoofden kwamen mettertijd ook op munten terecht. Allengs namen Zeus, Poseidon, Apollo, Dionysus en andere goden de 'macht' over, werd de aardbruine wereldmoeder onttroond en kwam aan het matriarchaat een einde. De Griekse godin Afrodite en haar Romeinse zuster Venus, konden de macht slechts gedeeltelijk overnemen. De machtige godin Hera, een zusje van Zeus, was de godin van het huwelijk en stond garant voor libido en vruchtbaarheid. Zij trouwde met Zeus, maar die verwekt een kind bij Alkmende; een sterfelijke vrouw. De wraak van Hera is bekend. De machteloosheid van de vrouw bereikte pas een hoogtepunt bij het ontstaan van de monotheïstische religies, waar slechts één mannelijk God dominant is. Mettertijd werden seksualiteit en vruchtbaarheid als twee heel verschillende zaken beschouwd. Het eerste werd nauwkeurig gereguleerd, het tweede werd ten zeerste aanbevolen.

Man en vrouw strijden om de voorrang in de Olympische godenwereld
Het mannelijke Godsbeeld dat tegenwoordig vanzelfsprekend is, is feitelijk het religieuze product van het jodendom, het christendom en

de islam. Daar is niets mis mee, ware het niet dat de emancipatiegedachte geweld wordt aangedaan. Vergeten wij niet dat in het Aken van voor de Tweede Wereldoorlog, het Tanzmariechen door een man vertolkt moest worden... Dat onderwerp bewaren wij voor later.

14.18.4. Bijbel en Babylon

Vanaf het prille begin waarschuwt de Joodse religie via het Oude Testament en het christelijke geloof via het Nieuwe Testament, voor de verleidingskracht van *Babylon*. De Bijbel schildert verleidingen graag af als erotomane vrouwen die met hun bevallig lichaam, gracieuze bewegingen en verleidelijke stem de mannen in de afgrond voeren. Denken we aan Delila, die Simson ten val bracht, Batseba die David verleidde en de talloze waarschuwingen in *Spreuken* gericht tegen die onbekende, maar o zo verlokkelijke vrouw. Denken wij ook aan de *Profetieën* en lezen iets over Babylon; de bekoorlijke mysterieuze verleidster uit *Openbaringen*, die in staat is iedereen, zonder uitzondering iedereen, in verwarring te brengen en mee te lokken.

De hoer van Babylon rijdend op een zevenkoppig monster

Johannes schrijft verder in *Openbaringen* 18:4: 'Gaaf uit van haar, mijn volk, opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar zonden!' (...) (Opmerking: Met 'haar' wordt hier de hoer *Babylon* bedoeld.) Ook latere mythen en anekdotes hebben het over de verleidingskracht van mooie vrouwen. Denken wij aan de onontkoombare lokroep van de Sirenes uit de Griekse mythologie, de verblindende schoonheid van Helena van Troje, het verlokkelijke gezang van de Lorelei vanaf een 132 meter hoge rots bij Sankt

Goarshausen en de kokette dansjes, respectievelijk pasjes, van Mata Hari (1876-1917) en Anna Pavlova (1881-1931). Wellicht moeten we ook de naam van de dartele Romy Schneider (1938-1982) vermelden. De aandachtige lezer merkt het al; *celebrities* worden niet oud. Volgens de joodse en christelijke Leer wordt Babylon door satan gebruikt om de wereld te verleiden tot beeldendienst en afgoderij. (1 Kor. 10:14; Openb. 13:14). De verleidelijke vrouw is het Bijbelse symbool voor verzoeking.

14.18.5. Godinnen vandaag

Het plaatsen van sculpturen, het exposeren van oermoeders en spaarzaam geklede godinnen, had in het land van de onbegrensde mogelijkheden, inderdaad de Verenigde Staten, tot gevolg dat twee van huis uit verschillende feministenclubs in het geweer kwamen. De intellectuele groep was gelukkig en tevreden dat hun oermoeders weer op een voetstuk geplaatst werden, maar hun proletarische zusters beschouwden de standbeelden als 'bewijsmateriaal' van een vrouwonvriendelijke en seksistische uitdrukking. De Nederlandse groep 'Spuugzat' die kennelijk tot de laatste categorie behoort nam het niet zo nauw met de moraal en schreef: 'Weg met de kutkunst' (...) En daar moeten de oermoeders en godinnen van de 21e eeuw het mee doen... In de VS worden sculpturen al gauw zinnenprikkelend genoemd en de censurerende genootschappen staan daar sterk in de schoenen. Wij merken het al, de één vindt een beeld schitterend expressief maar een ander vindt datzelfde beeld afschuwelijk afstotend. Misschien behoor ik tot de derde groep, dat zijn de mensen die alle heisa niet snappen. Iemand die ooit een bezoek bracht aan Italië, weet dat beelden niet simpel en eenduidig zijn. De manier waarop de expressie de verbeelding van sommige mensen op hol laat slaan is nog minder simpel en eenduidig. Op welke manier en op welk moment een vijgenblad het 'grote gevaar' moet camoufleren of bedekken, lijkt mij kost voor psychologen. Of zullen we het maar laten zoals het is, want lust en schoonheid, zijn ook iets waard. Beelden zijn machtig, dat was 30.000 jaar geleden het geval en nu nog

steeds. Beelden stonden aan de basis van de *faselabend*, doch in de loop van de decennia vonden er veel 'beeldenstormen' plaats. Na deze reis door het sculpturenland, maken we nu een wereldreis en ontdekken dat *faselabend* zich via *vastenavond* ontwikkelde tot een feest dat wij *carnaval* noemen. De oermoeders zijn verdwenen, nieuwe aardbruine figuren hebben hun plaatsen ingenomen.

Minoan Snake Goddess from the Palace at Knossos, Crete

De verbeelding van godinnen worden wel als seksistisch ervaren. Minoïsche slangengodin Kreta

14.19. Mardi gras in Frankrijk
14.19.1. Verdrag van de Pyreneeën
 Wij brachten reeds eerder een bezoek aan België, zodat we vandaag iets zuidelijker gaan. Aan de Noordzee ligt de havenstad Duinkerke, die ooit tot het graafschap Vlaanderen behoorde. Voor de duidelijkheid vooraf een beetje geschiedenis. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog, zette raadspensionaris Johann van Oldenbarnevelt (1547-1619) de boel op stellen, omdat de havenstad de Hollandse handel in de weg stond. Volgens Johan moesten de kapers een kopje kleiner gemaakt worden, zodat Maurits van Oranje, graaf van Nassau (1567-1625), kapitein-generaal van het leger van de Republiek der

Zeven Verenigde Nederland, op 2 juli 1600 een oorlogje organiseerde, die in de Vaderlandse Geschiedenis terecht kwam met de naam Slag bij Nieuwpoort.

In een poging het zeeroversnest Duinkerken in te tomen werd in 1600 de Slag bij Nieuwpoort uitgevochten

Feitelijk was de beroemde Nederlandse staatsman Johan van Oldenbarnevelt de directe opvolger van Willem van Oranje (ook Willem de Zwijger 1533-1584), maar dat was tegen de zin van diens zoon Maurits. Die liet Johan wegens hoogverraad gevangen nemen en spande een schouderig proces tegen hem aan, zodat die op 12 mei 1619 ter dood veroordeeld werd. Op 13 mei werd de 71 jarige man op het binnenhof onthoofd. Maurits van Oranje had dit kunnen voorkomen, maar deed niets. In 1648 was de Tachtigjarige Oorlog afgelopen, op 7 november 1659 werd het Verdrag van de Pyreneeën getekend, zodat Nederland, de facto in 1662, Duinkerke moest afstaan aan Frankrijk. Feitelijk was het een verdrag tussen Spanje en Frankrijk, want Nederland vond het in Duinkerke niet pluis...

14.19.2. Partagetractaat bij ons
 'T'is ghenoech, oorloghmannen. Den crygh is uyt ghebannen !' Dat schreef een dichter in 1648, om zijn vreugde over de *Vrede van Munster* karakter te geven. In de Noordelijke Nederlanden maakte die 'vrede' een einde aan de Tachtigjarige Oorlog met Spanje. De Vrede van Munster maakte deel uit van de *Westfaalse Vrede* en kon in veel Europese landen de harmonie herstellen. Dat was ook van toepassing in Duitsland waar er een einde kwam aan de Dertigjarige Oorlog. Maar daarmee werd het 'probleem' van de godsdienst, dat Nederland al ruim een eeuw verdeelde niet opgelost. Al helemaal niet in

het zuiden van de Republiek, want hier werden de wetten pas van kracht na het *Partagecontract*, die uiteindelijk de facto in werking traden in 1663. Volgens de letter zouden protestanten en katholieken voortaan als gelijkberechtigd beschouwd worden. Op 26 december 1661 sloot de Republiek met Spanje het Partageverdrag, waarbij gebieden rond Maastricht verdeeld werden. Spanje kon zich maar moeilijk neerleggen bij een vrede die betekenen zou dat het land geen enkele zeggenschap meer zou hebben over de Republiek. Gulpen werd de hoofdplaats van de Staatse gebieden: Cadier, Margraten, Holset, Vijlen en Vaals. Bij ons in de buurt vielen een aantal heerlijkheden en plaatsen aan Spanje: Naast Simpelveld en Bocholtz ook Hoensbroek, Mheer, Noorbeek, Oud-Valkenburg, Strucht, Schaesberg, Schinnen, Schin op Geul en enige andere dorpen ten noorden van Valkenburg. Plaatsen hier in de buurt zoals Gronsveld, Heer, Keer, Rijckholt, Wittem en Wylré kwamen als vrije rijksheerlijkheden rechtstreeks onder het gezag van de Duitse keizer Leopold I. Er ontstond een lappendeken met kleine soevereinen, zodat westelijk van de Mamelisser Molenweg, aan de voet het Staatse Vaals, in het midden het Rijksduitse Wittem en op de kop het Spaanse Bocholtz lag. Oostelijk van die weg het gebied Orsbach als deel van de Vrije Rijksstad Aken.

De Vrede van Münster maakte een einde aan 80 jaar oorlog

14.19.3. Carnaval in Duinkerke

We gaan terug naar Duinkerke, een stad met meer dan 70.000 inwoners en haar haven is na Marseille en Le Havre, de grootste van Frankrijk. Duinkerke, aan de ophaalkust van de Noordzee, is het belangrijkste centrum voor de hele regio tot in België toe en de stad is

een ‘brandpunt’ op carnavalsgebied. De carnavalistische hoogburch kent een ‘Vijfde Jaargetijde’, zodat in dit Franse Département-Nord, de vrolijke tijd drie maanden duurt. Het is bekend dat vastenavond, met de naam *Mardi gras*, aanvankelijk onder vissers gevierd werd. Het uitbundige feest was niet alleen een voorbereiding op de vastentijd, want een dag later vertrokken zij voor een maandenlange reis naar de visgronden rond IJsland.

Carnaval in Duinkerke I

In Duinkerke wordt gebroken met de gevestigde orde en carnaval is de *Verkeerde Wereld*. Zoals op veel plaatsen wordt de prins vertolkt door een gewone man, zijn marot (narrenstok) persifleert een scepter, hij draait de bisschoppelijke mijter een kwartslag en draagt een narrenkap. Hotemetoten dragen blikken onderscheidingen en de brave processie wordt een narrenstoet. Ook in Duinkerke probeerden wereldlijke- en kerkelijke autoriteiten regelmatig, aan het vertier een einde te maken, door steeds nieuwe wetten en geboden te verkondigen. Een toevallige aardbeving of een veeziekte werden dankbaar gebruikt om de zondaars te overtuigen van de straf van God. Als havenstad kreeg Duinkerke te vaak bezoek van vreemde mogendheden en ook dat had tot gevolg dat de maatstaven minder plezierig werden.

Carnaval in Duinkerke 2

Tegenwoordig trekken op carnavalszondag duizenden feestvierders door de straten van Duinkerke, hossen op het ritme van de vele bands en kennen natuurlijk de tekst van de populaire liedjes uit hun hoofd. Het carnaval van Duinkerke is gestoeld op historische wortels die de individualiteit van dit feest sterk bepalen. Volgens traditie worden er dan wafels, pannenkoeken of beignets gegeten.

Carnaval in Duinkerke 3

14.19.4. Nice

Een andere bekende hoogburcht in Frankrijk is Nice en voor die inwoners is carnaval de grootste festiviteit van het jaar. Natuurlijk wordt er ook een optocht georganiseerd, waaraan 2 x 11 praalwagens deelnemen, die ieder jaar een ander motto hebben. Meer dan een miljoen vreemdelingen bezoeken ieder jaar het feest. Bij ons wordt meestal snoep, maar in Nice worden tienduizenden bloemen naar het publiek gegooid. De praalwagens hebben meestal een satirisch en soms een sarcastisch karakter. Dit jaar luidde het motto 'Roi de la Planète Bleue', (Koning van de Blauwe Planeet), waarbij de ecologie in de belangstelling stond. De vele blunders die de mensen de afgelopen jaren gemaakt hebben, werden ironisch tot expressie gebracht.

Bataille des fleurs in Nice

Natuurlijk wordt de clowneske carrière van premier Sarkozy met veel bling-bling in beeld gebracht. Eigenlijk zijn er drie verschillende optochten; de *corso* is de optocht met 22 prachtige praalwagens, meer dan 600 figuranten en tientallen bands. *Le Bataille de Fleurs* ontstond 134 jaar geleden (1876) op de bekende Promenade des Anglais en is tot op heden één van de belangrijkste evenementen. De zes meter hoge praalwagens die hieraan deelnemen zijn grote rijdende bloemenvelden. De derde optocht is het *Défilé ou Carnavalesque Illuminé*, (de parade van de lichtjes). Op die avond baadt de hele stad in het kleurige licht van de feestelijk versierde panden.

Volgend jaar (2011) luidt het motto: 'Roi de la Méditerranée' (Koning van de Middellandse Zee), waarbij de aandacht gevestigd wordt op de vervuiling van de zeeën. Niet op *Mardi Gras* (carnavalsdinsdag) eindigt het feest maar tijdens Halfvasten. Op die zondag is de laatste grote parade en daarna wordt de carnavalspop naar het strand gebracht waar hij verbrand wordt en de as in de zee terecht komt. Met de vlammen gaan natuurlijk ook de vele zonden in rook op. Dat is het oerprincipe van *faselabend* en werd naadloos overgenomen.

14.20. El Carnaval in Spanje

14.20.1. Valencia

In de tijd dat generalissimo (en dictator) Francisco Franco y Bahamonde (1892-1975) over Spanje regeerde, deden de Spanjaarden er beter aan om carnaval binnen de eigen vier wanden te vieren. Toen generaal Franco aan de macht kwam werd het 'zedeloze' feest verboden: hij vreesde dat de feestvierders zich tegen hem zouden keren. Toen werd er niet gevierd, want El Carnaval is een volksfeest dat tussen de eigen muren niet tot ontplooiing kan komen. Na zijn dood werd het carnavalsverbod opgeheven en kwam het feest zeer aarzelend op gang. Thans merken wij dat het feest ieder jaar populairder wordt. Net zoals op duizend andere mondiale plaatsen, is carnaval een feest uit de oertijd dat tijdens de Romeinse bezetting aangepast werd.

Carnaval in het Spaanse Cadiz

Het valt op dat ook in Spanje in sommige plaatsen de *carrus navalis*, (schuitwagen) gebruikt wordt om het omkeerprincipe gestalte te geven. Net als bij ons is ook daar een verschil van expressie (en rivaliteit) tussen de plaatsen onderling. Niet alleen in Valencia, ook in Cádiz in het zuiden en Sitges in de buurt van Barcelona, wordt negen dagen en nachten, grandioos gevierd. Cádiz viert een historische carnavalstraditie; reeds in de middeleeuwen waren er intensieve relaties met Venetië, de bekende haven- en carnavalsstad aan de Middellandse Zee. Volgens kenners is Cádiz de belangrijkste carnavalsstek in Europa. Het carnaval in Sitges is het pinkrosé feest voor alle homoseksuelen van Spanje. Wijlen dictator Franco zou er een bommetje gedropt hebben, maar die tijd is gelukkig voorbij. Nu

is Sitges een mondaine badplaats voor hippe gays uit binnen- en buitenland.

Carnaval in Sitges

14.20.2 Santa Cruz de Tenerife

Voor iemand die Rio de Janeiro te ver vindt en toch op zoek is naar extravagantie, die komt in Santa Cruz de Tenerife niets te kort. De hoofdstad van het Spaanse eiland Tenerife staat garant voor het tweede meest spectaculaire carnaval ter wereld. De eerste carnavalsdag is op 26 januari met de presentatie van de kandidaten voor de koninginverkiezing.

Begrafenis van een vis op Aswoensdag 1

Bezoekers uit de 'nuchtere' noordelijk landen van Europa kijken er hun ogen uit, als de spetterende stoet, die ieder jaar een andere motto heeft, door de straten trekt. Dit jaar (2010) werd ook aandacht besteed aan de heroprichting van *El Carnaval* toen het schrikbewind van Franco achter de rug was. Het carnaval wordt ieder jaar op Aswoensdag afgesloten met de theatrale begrafenis van *El Sardina*; dan wordt in een lange processie een grote vis door de straten gedragen om later begraven te worden. Die begrafenis betekent het einde van een uitbundig omkeerfeest en uiteraard de vergeving van alle misstappen.

Ook andere steden en gehuchten op Tenerife vieren carnaval, maar meestal komt er geen 'sardien' aan te pas. Op sommige plaatsen wordt een stropop in de fik gestoken, want als gerenommeerde carnavalplaats kan men de berouwvolle zondaars niet aan hun lot overlaten...

Begrafenis van een vis op Aswoensdag 2

14.21. Carnaval in Italië

Van despoot Napoleon weten wij, dat hij een zwak voor oorlog en een hekel aan carnaval had. Napoleon Bonaparte (1769-1815) was de Eerste Consul van Frankrijk van 1799 tot 1804, keizer van Frankrijk van 1804 tot 22 juni 1815. Tussendoor was hij van 31 maart 1805 tot 6 april 1814 gelijktijdig koning van Italië. In zijn tijd mocht in Italië persé geen carnaval gevierd worden.

Napoleon en Mussolini waren tegen carnaval

Ook de dictatuur van Mussolini deed het carnaval in Italië geen goed, want voor zijn tijd werd in het land op talrijke plaatsen langer dan een maand carnaval gevierd. (Opmerking: Benediti, Amilcare, Andrea,

Mussolinie (1883-1945) was van 1922 tot 1945 een fascistische despoot. Hij oefende een absolute controle op de burgers uit en kon op die manier de bestaande democratisch regering over nemen. Hij was dik bevriend met Adolf Hitler, de dictator van nazi-Duitsland. Over diens carnivalsopvattingen lezen we meer in het volgende tijdschrift.) Ook de Kerk was geen voorstandster van het wellustige feest en wou er een stokje voor steken. Pas in 1980 werd het carnaval in het algemeen en in Venetië in het bijzonder, uit zijn Doornrosjeslaap gewekt en groeide in korte tijd uit tot een megasppektakel.

Mussolini

14.21.1 Carnevale di Venezia

In Italië wordt op veel plaatsen carnaval gevierd, maar bekend over de hele wereld is *Magie di Carnevale di Venezia*. Volgens oude documenten werd er in 1268 voor het eerst gewag van carnaval gemaakt. Vermomming was in die tijd niet alleen aan carnaval gebonden, ook tijdens andere feesten mochten maskers gedragen worden. Het carnaval in Venetië is expressief en mysterieus, omdat de mensen elkaar vanachter hun maskers bespieden. De geheimzinnige stad draagt daartoe een steentje bij. Venetianen zijn overtuigd dat hun carnaval het meest sprookjesachtige feest op de wereld is. De lagunenstad maakt geen verschil tussen hetero's en homo's, iedereen is van harte welkom. Anders dan tussen Maas en Rijn, wordt in Venetië veel minder de nadruk op een buitengewone bierconsumptie gelegd.

Venetiaanse maskerade 1

Verkleed en vermommen mag, maar braspartijen zijn uit den boze. De straatveger trekt een chique kostuum aan en de bankdirecteur trekt een overall aan en verzuimt niet de kokette dienstmeisjes in de billen te knijpen. Iedereen draagt een masker en de onvermijdelijke spanning is merkbaar. Dit jaar stond de befaamde havenstad van 6 tot 16 februari, dus precies elf dagen op haar kop. In Venetië heeft carnaval nog een vastenavondtintje, want van de feestelingen wordt verwacht dat ze een masker dragen. Dat is geen probleem want op iedere stratenhoek zijn de karakteristieke maskers te koop. Tijdens die onbesuisde tijd zijn er overal voorstellingen, verkleedpartijen en dansfeesten.

Venetiaanse maskerade 2

14.22. Fasnacht in Zwitserland

14.22.1. Reformatie had gevolgen

In het Duitstalige deel van Zwitserland spreekt men liever over *Fasnacht*, dan over *Fastnacht* omdat hun (protestants) lentefeest niets met vasten te maken heeft. Het Middelhoogduitse werkwoord *vasen* is een synoniem voor *bevruchten* of *voortplanten*. Geen wonder, want de vruchtbaarheid van velden, vee en vrouwen was bij voorkeur aan

het voorjaar gebonden. Volgens de inwoners van Bazel vieren zij de enige echte *Fasnacht* in Europa. Het opmerkelijke feest duurt precies drie etmalen en begint op maandag. Tijdens de reformatie kwamen Kalvijn en de zijnen met de door de katholieke Kerk gedulde duivelse vastenavond, niet uit de voeten en konden in vrij korte tijd, in hun gebieden het feest verbieden. De enige uitzondering in Zwitserland is Bazel en waarom het daar niet gelukt is weten we niet. (Opmerking: Hieraan werd al eerder aandacht besteed onder 14.6.4.)

De Bazeler Fasnacht

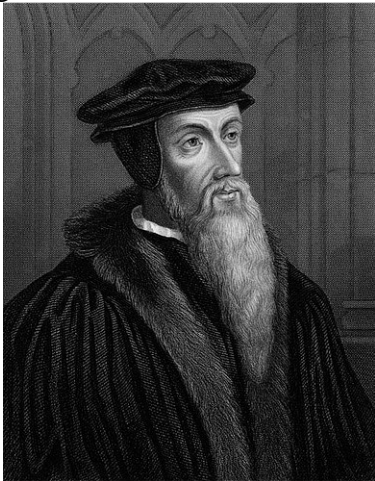
Fasnacht wordt er nog steeds gevierd op de zondag *Invocavit*. (Opmerking: Dat is de zesde zondag voor Pasen. Tijdens het *Concilie van Benevent (1091)*, werd besloten dat op de zes zondagen voor Pasen niet gevast hoeft te worden, maar daardoor werd de vastentijd zes dagen naar voren geschoven tot op de huidige Aswoensdag.) Kritiek van de Kerk, naar aanleiding van een al te omvangrijke uitgelatenheid op de drie dagen voor Aswoensdag, was er door alle jaren heen. Volgens de Zwitserse carnavalogen zeer extreem tijdens de 15^e eeuw, toen Calvijn de reformatie predikte. De katholieke kerk hield zich over het algemeen op de vlakte, maar voor de protestantse hervormers had *Fasnacht* een duivels karakter en moest uitgeroeid worden. (Opmerking: Johannes Kalvijn (1509-1564) wordt in het viertalige Zwitserland ook wel Jean Calvin of Jehan Cauvin genoemd. Hij wordt wel eens de belangrijkste man van de reformatie genoemd en werd naamgever van de christelijke stroming, het calvinisme)

Fasnacht Basel met soms een dubbele bodem

14.22.2. Der cordegé

Vanuit de behoefte aan een hossende vruchtbaarheidsoptocht met hels kabaal, ontstond pas veel later het idee om op de tonen van harmonische muziek gezellig te dansen. Omdat *männlein und weiblein*, tijdens het feest fysiek aanwezig zijn, kunnen er extravagante situaties ontstaan.

De reformatie van Calvijn was gekant tegen de fasnacht

In het Basel van voor de reformatie, had de onthoudingswet een tweeledig karakter; in de vastentijd mocht geen vlees aan tafel en al evenmin in bed genoten worden. Met *Fasnacht* was er behoefte om op alle gebied een voorschot te nemen. Het is nog maar de vraag welke ‘verlokking des vlezes’ aantrekkelijker was. In dit licht is het wel begrijpelijk dat op de drie dolle dagen voor Aswoensdag een vrolijke ventielcultuur uitgeoefend werd.

De *cordegé* (optocht) waaraan circa 20.000 gemaskerde mensen, zestig muziekgroepen en meer dan honderd praalwagens deelnemen is 13 km lang. Cultureel en economisch behoort

Fasnacht tot de grootste evenementen van Zwitserland. Tijdens die drie etmalen zijn niet alleen alle bedrijven, maar ook de winkels gesloten, want iedereen wil het evenement bijwonen. De feestvaarders op de talrijke praalwagens gooien niet alleen snoep, maar ook sinaasappels en pluche beestjes. De optocht in het protestantse Basel wordt ook gebruikt om kritiek te uiten op de regering en meer nog op de katholieke kerk. Vooral als de paus een encycliek aan zijn beminde gelovigen stuurt, weet de ‘Bazelaar’ hierop in te haken:

*So verfasst der Hailig Stuehl scho
wiider soone Schrybe
me liess, statt safer Sex, der Sex safer
lo blyybe.*

*Und das isch s'Gäl vom Ai hänn die
dört unde gfunde,
wär Bischof wärde will, wird vorhär
underbunde.*

*Isch das jetze, froggt d'Frau Maier,
s-neuscht Koch-Rezäpt für verlorene
Aier?*

14.22.3. ‘Tien Fasnachgeboden

Gasten zijn in Basel van harte welkom, maar zij moeten zich wel aan de ‘Tien Geboden’ houden:

1. *De Zwitserse vlag niet oneerbaar gebruiken.*
2. *Alcoholconsumptie tijdens de optocht is verboden.*
3. *Carnavalsgroeten zoals: alaaf, helau, narri-narro enz. enz. willen we niet horen.*
4. *Ben je geen Bazeler, hou dan je mond en verbaas je.*
5. *Kostuums van cowboys, indianen, paters, astronauten enz. enz. zijn niet gewenst.*
6. *Deelnemers in civiele kleding worden niet graag gezien.*
7. *Sjminken en ander gebruik van verfspullen is nergens voor nodig.*
8. *Tijdens de optocht wordt er niet geschunkelt, dat doen Duitsers.*
9. *Reeds eerder gestrooide confetti mag niet nogmaals gebruikt worden.*
10. *Oneerbare toestanden zijn ontoelaatbaar.*

14.23. Carnival in Engeland

14.23.1. Schisma van 1534

Is carnaval in het flegmatieke Engeland mogelijk? In de middeleeuwen was het kolderieke volksfeest overal mogelijk en in Engeland heeft vooral de antipaapse anglicaanse religie er een einde aan gemaakt. We mogen het schisma van de katholieke Kerk, in de tijd van Hendrik VIII van Engeland en de excommunicatie van zijn dochter Elisabeth I als de basis van de Engelse reformatie beschouwen, ofschoon de anglicanen nog wel eens beweren dat hun godsdienst ontstond te Canterbury in het jaar 597. Augustinus van Canterbury was een Benedictijn en wordt als apostel van de enige echte heilige Angelsaksische Kerk beschouwd.

*Hendrik VIII vrouwrijk en meedogenloos
heerser*

Hendrik VIII (1491-1547) uit het Huis Tudor, was koning van Engeland en later ook van Ierland.

Zoals de meeste heersers uit zijn tijd was hij egoïstisch en wreed. Tegenstanders ruimde hij meedogenloos uit de weg. Hij had zes vrouwen waarvan hij er twee liet onthoofden... Hoe dit te rijmen valt met zijn Rooms-katholieke religie en zijn afkeer van het reformatorisch gedachtegoed is niet duidelijk. Hij eiste ook dat de Anglicaanse liturgie hetzelfde moest zijn als de katholieke. Hij had er geen bezwaar tegen dat Anglicaanse priesters niet gebonden zijn aan het celibaat, Maria werd niet onbevlekt ontvangen, vrouwen kunnen priester worden

en men kent alleen het sacrament van het doopsel en dat van de communie.

En als we denken dat de Engelse Kerk geen stromingen kent, hebben we het goed mis. Er zijn een tiental afsplitsingen, die anders over de sacramenten, anders over de H. Maagd, anders over vrouwelijke priesters enz. enz. denken. Maar over carnaval denken alle godsdienstige afscheidingen hetzelfde: 'Het werk van de duivel !'

14.23.2. Londen

Met de komst van steeds meer allochtonen, organiseerde de West Indische gemeenschap in 1966 in de wijk Notting Hill, in plaats van fastelavond, een Caribische variant van carnaval, die toen voor veel flegmatieke Britten erg 'sizzle-frizzle' was. Het is waarschijnlijk meer uit lucratief dan uit historisch oogpunt, dat in die westelijke wijk van Londen, honderden gespierde mannen met steeldrums en fleurig gekostumeerde dames, de boel op stelten zetten. Op ludieke wijze weten zij de afstand tussen de aardbruine oermoeders van ooit en de chocoladebruine godinnen van nu te overbruggen. Het zijn vooral de immigranten uit Trinidad die tijdens het feest hun heimwee naar de tropische Antillen lucht geven, doch de laatste jaren ontwikkelt Caribbean Carnival zich steeds meer tot een bezienswaardigheid en wordt zelfs door regering als een multiraciale happening beschouwd, omdat het immigranten en autochtonen op een positieve manier bij elkaar brengt. Sinds 1966 word er ieder jaar een zinderende carnavalsoptocht gehouden, waarbij de muziek hoofdzakelijk bestaat uit calypso, reggae, samba en natuurlijk *soca*, het traditionele ritme met een mix van soul en calypso.

De nadruk ligt nog steeds op het Caribische erfgoed, want tientallen kraampjes verkopen chicken jerky of saltfish en de vlaggen van Trinidad-Tobago en Jamaica hangen achter kraampjes, voor de gevels en over de schouders.

In Engeland waar het voorjaar nog killer is dan bij ons, heeft men er een *zomercarnaval* van gemaakt, dat steeds op de laatste zondag van augustus gecelebreerd wordt. Wellicht is ook dit een van de grote verschillen tussen

vastenavond en carnaval; het ene is gebonden aan een datum voor Aswoensdag het andere niet. Dat laatste neemt niet weg dat veel Antillianen schrikaanjagende maskers vanuit hun Caribisch thuisland meegebracht hebben, om met terugwerkende kracht de Engelse wintergeesten te verbannen...

Caribbean Carnival in hartje Londen

Nu is dit het grootste straatfeest van Europa en na Rio het grootste carnaval van de wereld. Het is een evenement voor gekleurd Londen, waarbij mensen met goede wil zeer welkom zijn. Niet alleen uit Londen maar uit heel Engeland komt dan een toeristenstroom op gang. Gelukkig heeft ook de Anglicaanse Kerk aan strengheid ingeboet en ziet thans geen reden meer de vrolijke mensenmassa hun feestje te verbieden.

14.24. Maslenitsa in rusland

14.24.1. Blini en garmoška

Kunnen Moedertje Rusland en de Bruine Aardgodin hand in hand gaan? Natuurlijk wel, want de *Heidense Faselabend*, was bij alle volkeren traditioneel. Ieder volk en ieder land gebruikte een andere naam en in Rusland werd vroeger over *Maslenitsa (boterfeest)* gesproken. In eerste instantie was het de bedoeling om door rituelen de wintergeesten te verdrijven.

Momenteel wordt tijdens het boterfeest een beslag gemaakt waarin veel eieren verwerkt zijn. De bereide pannenkoeken, die daar *blini* heten, worden dik met boter besmeerd, want ze symboliseren de goudgele zon... Niet zelden wordt dit hoofdgerecht belegd met steur, kaviaar, zure room of zoete jam. Zeven dag wordt er gevierd en zeven dagen wordt er de *garmoška*, een soort harmonica, bespeeld.

Het Russische Maslenitsa.

Op sommige plekken was er ook sprake van een omkeerritueel, waarbij de sociale, later maatschappelijke, rollen omgedraaid werden. De laatste dag van Maslenitsa is de *Vergevingsdag*, waarbij iedereen bij iedereen om vergeving vraagt. Beide mensen buigen en zeggen: 'God zal u vergeven!' Tot diep in de nacht wordt er gevierd en het feest wordt tenslotte beëindigd met het verbranden van een pop uit stro, die de winter symboliseert. Het warme vuur begroet de lente die in het verschiet ligt. Het is nog steeds niet duidelijk waarom de oorspronkelijke en originele vastenavondgebruiken, overal op de wereld nagenoeg hetzelfde zijn. Maslenitsa stond door de eeuwen heen onder zware druk van de Orthodox-Russische kerkvorsten en ook de dictatuur van de Sovjetbonzen deed het boterfeest geen goed. Gelukkig werd de invloed van alle mensverachtende regimes aan de kant geschoven en worden thans in steeds meer plaatsen maslenitsafeesten gehouden.

Pannenkoeken voor het boterfeest

14.24.2. **Gevorkte schoot...**

Wij konden reeds eerder lezen dat de 'Lage Landen' bekend en beroemd waren vanwege hun literaire carnavalsontboezemingen. Reeds in 1413 schreef de Nederlander Van Oestvoerne een verslag met de titel *Die Blauwe Scuut* en in 1492 de Duitser Sebastian Brant: *Das Narrenschiff*. In 1501 schreef de Vlaming Jogge Bade *Schepen der dwaze vrouwen* en in 1509 de befaamde Desi Erasmus; *Lof der Zotheid*. Ook in vreemde land is de vrouw en haar 'gevorkte' schoot een zinnebeeld voor zinnenstrelend carnaval. Uit Rusland kennen we een stukje proza met de titel *Déjà vu* van de schrijver Velimir Klebnikov. Hij was een groot woordkunstenaar.

*Met de lijn van een roos gevorkt in uw schoot
waardoor in het lege vlak de leegte aanvangt
& weldra er liefde wolkt & haat, waarmee gij
ruimte splitjt & rekt de tijd zodat een hand ons
de hand aanreikt, waarmee wij onze vingers
ertoe kunnen bewegen ons de ogen
& de lippen te sluiten, ons tot kalmte te
manen, ons...*

De vrouw met haar gevorkte schoot wordt na het feest verbrand

14.24.3. **Wereldpresident**

De eigenlijke naam van de Russische schrijver-dichter was Viktor Vladimirovitsj Chlebnikov (1885-1922). Als zoon van een leraar en een Oekraïense artistieke moeder was zijn genenpakket perfect. Hij groeide op in het landelijke Astrachan in het zuiden van Rusland en begon met de studie wiskunde.

Eerste president van de wereld was Chlebnikov.

Toen hij boeken van de revolutionaire bioloog Darwin (1809-1882) gelezen had, trok hij naar Sint Petersburg om er biologie, Sanskriet en Slavistiek te studeren en werd hij ornitholoog. Maar toen hij iets later boeken las van de revolutionaire politicus Tolstoj (1826-1910), werd hij een strijdbare 'wereldleider'. In Petersburg raakte hij al vlug betrokken bij de activiteiten van de artistieke elite van zijn tijd. Eén van de projecten van de groep, een idee van Chlebnikov, was de oprichting in 1916, van een mondiale regering bestaande uit een Internationaal Genootschap van 317 Wijze Mannen, waarbij Chlebnikov tot President gekozen werd. In dat jaar werd hij onder de wapenen geroepen en omschreef de toestand als een huiveringwekkend carnaval !' Vanuit de erbarmelijke omstandigheden waar hij aan den lijve de gruwelen van de oorlog ondervond, richtte hij vele smeekbeden naar zijn vrienden om hem uit zijn benarde toestand te redden. Na de Revolutie trok hij in 1920 met het Rode Leger naar Perzië, maakte er kennis met de cultuur en beleefde het als een carnavalsperiode. Maar zijn gezondheid was erg labiel en toen hij in Rusland terugkeerde stierf hij op 36 jarige leeftijd aan uitputting. Op zijn doods-kist stonden de woorden: 'Eerste president van de wereldbol'.

Het academisch Leuvens carnaval besteedt regelmatig aandacht aan 'hun' Klebnikov en de manifesten worden door de regionale radio

uitgezonden. De cd-opnames zijn te koop en worden natuurlijk ook opgeslagen in de Perdotheek van het carnaval. Het motto luidt: 'Alles gaat verloren, daarom kan het schone ons zo goddelijk bekoren!'

In de tweede helft van de 19e eeuw trok Amerika vele landverhuizers.

14.25. Carnival in Amerika

14.25.1. Landverhuizers

De Verenigde Staten van Amerika wordt wel eens het land van de ongekende mogelijkheden genoemd, maar op carnavalistisch gebied legt de VS weinig gewicht in de schaal. Tijdens de grote landverhuizingen in het begin van 19e eeuw namen emigranten vanuit Nederland en Duitsland, historisch erfgoed mee naar Amerika. Waarschijnlijk waren de pionierjaren van deze wegbereiders erg zwaar zodat ze geen fut hadden om carnaval te vieren. Maar volgens een andere lezing, namen die mensen ook de religieuze spanningen mee, hetgeen in het 'vrije' land de feestvreugde niet verhoogde. In de jaren 1860-1870 probeerden ook honderden Limburgers een nieuwe toekomst in het noorden van Amerika op te bouwen. Zij werden gelokt door de proclamatie van de 'Homestead Act' uit 1862, die aan een

gezinshoofd ouder dan 21 jaar, een gratis stuk land ter grootte van 160 acres (ongeveer 64 ha.), ter beschikking stelde. Er was een voorwaarde aan verbonden; Men moest de oude nationaliteit afleggen, men moest Amerikaans staatsburger worden en het land moest vijf jaar onafgebroken bewerkt worden. Dan werd het areaal op de naam van de landverhuizer overgeschreven tegen de luttel prijs van 10 US dollar. Ook scheepvaartmaatschappijen zagen er brood in om emigranten met verlokkelijke aanbiedingen te lokken.

14.25.2. New Orleans

Het listige Noord-Amerika, dat dringend om werkkrachten verlegen zat, stond niet te wachten op folklore en zeker niet op carnaval en met de daaraan gekoppelde frivoliteiten. Vergeten we niet dat daar het ambivalente gevoel bestaat, waarbij men zich 'vrij' noemt en puriteins denkt. Wij weten nog steeds niet, waarom de Germaanse *Fassenach*, *Fastnacht* en *Vastenavond* niet van de grond kwamen, maar Franse emigranten wel hun *Mardi Gras* (Vette Dinsdag), tot ontplooiing konden brengen. In de Franse wijk van New Orleans (Louisiana), wordt het feest thans *American carnival* genoemd.

Het feest begint op de twaalfde avond na Kerstmis en eindigt op vastenavond (carnavalsdinsdag).

De carnavalskoning van New Orleans.

Hun prins carnaval wordt *Rex* genoemd. Het is niet uitgesloten dat de Fransen een handje hulp kregen van gekleurde bewoners, van wie bekend is dat ze iets meer peper in hun bloed hebben. De blanke mensen van die stad, gaan gekleed in purper en goud, de historische kleuren van het Romeins en Rooms gezag,

terwijl de gekleurde mensen vooral in groen en goud, de traditionele kleuren van Creoolse mensen, de straat op gaan. De mensen verzamelen tijdens de carnavalsstoet allerhande kraaltjes en kettinkjes en traditiegetrouw doen jonge dames dan ondeugende dingen om de versieringen in bezit te krijgen. Valt het 'strippen and flashen' van de schonen in de smaak, dan wordt dat beloond met een sierraadje... Waarschijnlijk werd hier vastenavond uit de Oude Wereld en ongekunsteldheid uit het hart van Afrika tot een aanlokkelijke mixture gemaakt.

Mardi Gras in New Orleans.

14.25.3. Cuba

Het eiland behoort weliswaar tot Amerika, maar niet tot de Verenigde Staten. Het land is sinds 1959 officieel een socialistische republiek en ligt in het Caribische gebied. Er heerst slechts één (communistische) partij en de bewoners hebben het niet naar hun zin. Dat is in een paar woorden de definitie van een buitengewoon land. Proberen de bewoners de ellende te vergeten door overmoedig carnaval te vieren? Of zit carnaval in de genen? Op de meeste plaatsen bestaat een *Vijfde Jaargetijde* tussen Kerstmis en Aswoensdag. Dat was ook het geval toen eeuwen geleden het feest door Spanjaarden georganiseerd werd, doch in de 18^e eeuw, toen de Cubanen het voor het zeggen kregen, werd er het zomercarnaval van gemaakt, zodat in Santiago de Cuba ieder jaar tussen 21 en 27 juli grandioos gevierd wordt.

In die week verandert de stad in een heksenketel. Er is geen militaire marsmuziek en er wordt niet gesjoeneld, maar des te meer sambageschuifel bij trommelgeroffel.

Cubaans carnaval 1

Heel anders dan bij ons worden daar de feestvierders meegesleept door het rappe ritme. In dit carnavalsparadijs spant de volkswijk Sueño de la corona, de bewoners vieren er uitdagend en ondeugend. Iedere avond trekken kleine optochten door de straten met mallotige, ridicule en ironische groepjes. Zij worden begeleid door honderden samba-, rumba- en salsadansers. Voor 'muziek' wordt gezorgd door tammelaars met tumbadora's, bongo's, claves en andere slagwerk. Niet minder uitgelaten is het carnaval in de stadswijken Trocha en Las Olmos, waar de optochten beheerst worden door de zogenaamde Conga's, waarbij duizenden mensen bij het ritme van Afro-Cubaans drumwerk en ratelaars, schuifelend door de straten trekken.

Cubaans carnaval 2

Het zal de inwoners van Bocholtz deugd doen te ervaren dat het tegenwoordige zomercarnaval van Santiago de Cuba onder bescherming staat van hun patroon Sint Jacobus de Meerdere, wiens feestdag daar op 25 juli schitterend gevierd wordt.

14.25.4. Rio

Bijna 8000 km zuidoostelijk van Santiago de Cuba ligt in Brazilië de carnavalshoogburcht Rio, die officieel Rio de Janeiro genoemd wordt. De stad die tot 1960 de hoofdstad van Brazilië was, ligt aan de baai van Guanabara met het bekende strand van Copacabana. De stad heeft vier wereldbekende voetbalclubs, maar Rio is vooral bekend vanwege het uitzinnig gevierde carnaval.

Fameuze carnaval van Rio

Geen stad op de wereld, waar zo duidelijk te zien is, dat de aardbruine oermoeders van de historische *Faselabend* hun plaats moesten inruimen voor bronsbruine 'godinnen'. De meeste toeristen weten niet dat het land meer dan 200 maal groter is dan Nederland en een beetje kleiner is dan Europa. Bij het horen van Brazilië gaan bij veel carnavalstoeristen de bellen rinkelen, want Rio en andere plaatsen zijn dan bepaald inviterend. Rio is de *Moeder van het carnaval* en het festijn wordt terecht de meest wulpse en spectaculaire extravagantie genoemd.

Het carnaval in Rio is een tweeënheid tussen danseressen en samba.

Het feest begint op zaterdag voor carnaval en eindigt op Aswoensdag. Niet alleen toeristen uit alle hoeken van de wereld kijken er naar

uit, maar vooral de bewoners van Rio's krottenwijken, die een heel jaar werken aan de geweldige praalwagens en de kostuums van de schaars geklede equipage.

De bewoners van de sloppenwijken dansen en feesten, vier dagen en nachten lang. Enerzijds hopen ze dat hun sambaschool als winnaar uit de bus komt, maar als dat niet het geval is wordt er niet getreurd, want de eenvoudige mensen worden een paar dagen ondergedompeld in de glamour en glitter van een exhibitionistische happening. Een apotheose is de parade door de Avenida Rio Branco; dé wedstrijd tussen de verschillende sambascholen van de wijken.

24.25.5. Carnatal in Natal

Een andere populaire carnavalsplek is Natal aan de oostkust van Brazilië, waar men bij voorkeur over *Carnatal* spreekt. De stad lokt met schone stranden en een prachtig duinenpark om te wandelen, in een paradijselijke omgeving. Carnatal bestaat uit vier dagen pré-carnaval dat reeds in december wordt gevierd. Niet de december met aanvriezende mist zoals wij die kennen, maar een aangename temperatuur van 25 graden. Men spreekt daar over *carnaval fora de época*, (carnaval buiten het seizoen). Carnatal is vooral in trek bij de eigen bevolking, want tijdens de èchte carnavalsdagen bevinden de beroemde bands en sambagroepen zich in Rio de Janeiro of Salvador da Bahia. Voor gasten is dit feest ook een buitenkansje want men kan er tegen een redelijke prijs onbezorgd genieten van de vurige Braziliaan expressie. Dat kan zelfs op drie manieren: Door mee te lopen in een *bloco*, dat is een optocht met een paar praalwagens met live muziek, of door plaats te nemen in de *camarote*, dat is een tribune van waaruit men de optocht voorbij ziet trekken. De derde mogelijkheid heet *pipoca*, waarbij men zonder deel uit te maken van een groep door de plaats loopt. Dit carnaval buiten het seizoen, lokt ieder jaar duizenden bezoekers. Het feest is ook bekend bij lekkerbekken en smulpapen door het buitengewone gastronomische gerecht met de naam *Paçoca de Pilão*. Het bestaat voornamelijk uit vlees, boterkaas, banaan, ui en maniokwortel. Van de Nederlandse vakantiegangers die met Fly Brazil naar

Brazilië vliegen geeft 45% de voorkeur aan Natal, 24% aan Rio, 19% aan Salvador en 12% aan Fortaleza.

Het Carnatal in Natal nodigt uit tot deelname

24.25.6. Salvador da Bahia

Zoals overall in Brazilië vertoeven we ook in deze stad met haar drie miljoen inwoners in een waarachtig RK samenleving. De plaatsnaam werd afgeleid van de naam Heilige Verlosser van de Allerheiligenbaai. De stad dankt haar naam aan het feit dat Portugezen op Allerheiligendag in 1501 de baai van Bahia binnenvoeren. Hollandse scheepsmaten bezetten de havenplaats kortstondig in 1624 en 1646. Achteraf mogen de inwoners blij zijn dat de Hollanders er maar kort waren, want Calvinisme en carnaval slapen niet op één kussen...

Het carnaval in Salvador begint een week voor Aswoensdag met de leus: *Bahia, maior explosão de alegria*, (*Bahia, de grootste uitbarsting van vreugde!*), waarna de burgemeester de stadssleutel overdraagt aan de carnavalskoning *Rei Momo*. De muziek bestaat voornamelijk uit samba, reggae en

andere hitsige ritmes. Insiders vieren bij voorkeur in de wijk Pelourinho van de historische binnenstad In de loop van de volgende dagen stromen drie miljoen carnavalsgekken door de straten, die er zwieren, kwelen en minnekozen. Hier wortelt het oerculturele erfgoed uit een tijd, toen vruchtbaarheid geen taboethema was. Het strookt niet met de veronderstelde viriliteit en het is op zijn minst ambivalent, dat meisjes steevast de 'postpil' bij zich dragen. De plaatselijke VVV verzoekt de dames dringend in een van de vele apotheken te vragen naar: 'A pilula do dia seguinte!' (...)

Prefatie

Er zijn nog steeds carnavalogen en feestneuzen die denken te weten dat *carnaval* een ander woord is voor *vastenavond*. Maar wij zijn inmiddels overtuigd dat er tussen de voorjaars- en vruchtbaarheidsfeesten van weleer en het commerciële carnavalsgebeuren van tegenwoordig, zowel op het mondiale alsook op het lokale vlak, een wereld van verschil is. De volgende keer staat ons periodiek in het teken van de Tweede Wereldoorlog. Daarin verschijnt dan de laatste aflevering in het kader van *Vastenavond versus Carnaval*, waarin uitvoerig aandacht besteed wordt aan dit volksfeest in Duitsland en heel in het bijzonder aan *Karneval im Dritten Reich*.

Bkkr.22W7325T39389C8

De Rei Momo van Bahia beschikt over de sleutel tot succes

Oproep Themanummer WO II

Beste leden en andere geïnteresseerden,

Zoals al in het vorige periodiek aangegeven, willen wij graag voor het eerste periodiek van 2011 weer een Themanummer uitbrengen, net als in 2010 over het onderwerp Tweede Wereldoorlog in Simpelveld, Bocholtz en omgeving. Wij hebben ons ten doel gesteld om zoveel mogelijk informatie te verzamelen van ooggetuigen en om zelden besproken onderwerpen extra te belichten. Ik kan u nu al zeggen dat er een aantal interessante onderwerpen aan bod zullen komen!

Ook willen we in 2011 aan dit thema extra aandacht besteden door bijvoorbeeld een excursie en het tonen van een film.

U bent dus bij deze nogmaals van harte uitgenodigd om voor het themanummer uw herinneringen of overleveringen van uw familie of bekenden rond Simpelveld en Bocholtz aan het papier of pc toe te vertrouwen.

We ontvangen uw bijdrage graag op de volgende manier:

- via E-Mail op e-mail adres: debongard@hotmail.com
- via de gewone post: **Postbus 21009**
6369 ZG Simpelveld

Wilt u hier assistentie bij hebben, neem dan gewoon contact op met iemand van het bestuur of van het redactieteam voor het themanummer. In het redactieteam zitten:

- Pascalle Hamers, tel. 045-5445482
- Luc Wolters, tel. 045-5442585
- Hetty Backbier, tel. 045-5443863
- Ortwin Reitz, tel. 045-5441294

De Redactie

Oproep Genealogie

Ik heb Hubert van Wersch gekend en ben een vriend van zijn zoon Jan, zodoende ken ik de HKV. De stamboom van mijn moeder (Kurvers) ben ik reeds een paar jaar aan het uitzoeken. Mijn vraag luidt - zijn er bij jullie vereniging misschien meer gegevens over de volgende personen te vinden:

- Laurens Curvers (Cörver) geb. ca 1764.
 - De ouders van Laurens zijn; Leonardus Curvers en Maria Gertrudis Driessen.
- gehuwd op 18-04-1790 te Laurensberg met:
- Anna Elisabeth Coenen (Connen) geb. 15-06-1758 te Hoensbroek

vr. gr.

Frans Kuipers Benzenrade 10c
6419 PE Heerlen
tel. 0620446907

kuipersfrans@hetnet.nl